

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków

Nr 5

Wrzesień 1946 r.

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

DEKRETY:

- Poz. 152, z dnia 16 stycznia 1946 r. o powszechnym obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.
Poz. 153, z dnia 25 czerwca 1946 r. o ogrodach działkowych.

ROZPORZĄDZENIA:

- Poz. 154, z dnia 13 czerwca 1946 r. — rozporządzenie Rady Ministrów — o zmianie rozporządzenia o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.
Poz. 155, z dnia 4 lipca 1946 r. rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej — w sprawie wykonania dekretu z dn. 16. I. 1946 r. o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.
Poz. 156, z dnia 11 maja 1946 r. o zatrudnianiu w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli osób nie posiadających przepisanych kwalifikacyj zawodowych.
Poz. 157, z dnia 23 maja 1946 r. o nadawaniu prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym, zakładom kształcenia nauczycieli oraz szkołom zawodowym typu zasadniczego uprawnień szkół państwowych.
Poz. 158., z dnia 1 lipca 1946 r. w sprawie organizacji gimnazjów ogólnokształcących i zawodowych w okresie przejściowym.

ZARZĄDZENIA MINISTRA OŚWIATY:

- Poz. 159, z dnia 10 maja 1946 r. w sprawie uznania egzaminów końcowych z W. K. N. i Naucz. Instyt. Pedagog., organizowanych w oficerskich obozach jeńców wojennych.
Poz. 160, z dnia 28 czerwca 1946 r. w sprawie składania egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego w/g grupy przedmiotów.

OKÓLNIKI I INSTRUKCJE MINISTERSTWA OŚWIATY

- Poz. 161. Okólnik Nr. 35 z 19. VI. 1946 r. w sprawie zwalniania nauczycieli publ. szkół powsz. od obowiązku składania praktycznego egzaminu.
Poz. 162. Okólnik Nr. 50 z dnia 27. VIII. 1946 r. w sprawie ubezpieczenia młodzieży szkolnej od następstw nieszczęśliwych wypadków.
Poz. 163. Instrukcja o organizacji roku szk. 1946/47 w zakresie kształcenia wychowawczyń przedszkoli.
Poz. 164. Instrukcja w sprawie organizacji czytelnictwa i samokształcenia.

OKÓLNIKI I ZARZĄDZENIA KURATORIUM:

- Poz. 165. Okólnik Nr. 25 z dnia 17 września 1946 r. w sprawie zachowania się młodzieży szkolnej w czasie rozmaitego rodzaju uroczystości.
- Poz. 166, z dnia 3. VIII. 1946 r. Nr. Og. 33178/46 w sprawach: I. Potrąceń podatku od wynagrodzeń pracowników szkół prywatnych i II. Wydawnictw Zachodnich.
- Poz. 167, z dnia 16. IX. 1946 r. Nr. K. N. 16234/46 w spr. ustalenia stosunku prawnego między Z. K. N. a kursami pedagogicznymi.
- Poz. 168, z dn. 21. IX. 1946 r. Nr. Og. 42770 46 w spr. odroczenia służby wojsk. uczniom ostatnich klas gimnazjum.
- Poz. 169. zd. 30. VIII. 1946 r. Nr. Og. 37984/46 w spr. podarunków dla przełożonych.
- Poz. 170. Ogłoszenia o zagubieniu:
a) świadectw dojrzałości,
b) pieczęci szkolnych.

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

1. Przemówienie Kuratora Okręgu Szkolnego na otwarcie roku szk. na dziedzińcu wawelskim.
2. Czego i jak mamy uczyć z historii w bieżącym roku szkolnym cz. II. — Dr. H. Mrozowska.
3. Po zakończeniu akcji letniej. — W. Ż.
4. Przegląd najnowszych wydawnictw. — W. Żytyński.
5. Kronika.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 152.

DEKRET

z dnia 16 stycznia 1946 r.

o powszechnym obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Celem rozwijania i utrzymania tężyzny fizycznej obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i dla zapewnienia siłom zbrojnym Rzeczypospolitej Polskiej Żołnierza-Obywatela, obrońcy Jej niepodległości, granic i ustroju demokratycznego — wprowadza się powszechny obowiązek wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 2. Obowiązki przysposobienia wojskowego podlegają wszyscy obywatele bez różnicy płci, począwszy od lat 16-tu.

Art. 3. Od obowiązku przysposobienia wojskowego wolne są osoby, uznane za zupełnie niezdolne do jego pełnienia.

Art. 4. 1. Całokształt prac wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego prowadzi Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

2. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej, wydane w porozumieniu z Ministrami: Oświaty, Administracji Publicznej, Zdrowia oraz Pracy i Opieki Społecznej określi bliżej zakres powszechnego obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz sposób jego wykonania.

3. Wykonanie obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na terenie szkół określi rozporządzenie Ministra Oświaty, wydane w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 5. Kto wykracza przeciwko przepisom niniejszego dekretu lub rozporządzeń na jego podstawie wydanych, podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do trzech miesięcy i grzywny do 30.000 zł. albo jednej z tych kar.

Art. 6. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami: Oświaty, Administracji Publicznej, Zdrowia oraz Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 7. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

w/z Minister Obrony Narodowej:

Marian Spychalski

w/z Minister Oświaty:

Władysław Bieńkowski

w/z Minister Administracji Publicznej:

Aleksander Żaruk Michalski

w/z Minister Zdrowia:

Jerzy Morzycki

Minister Pracy i Opieki Społecznej:

Jan Stańczyk

Poz. 153.

DEKRET

z dnia 25 czerwca 1946 r.

o ogrodach działkowych.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Celem ogrodów działkowych jest spożytkowanie wolnego czasu ludzi pracy umysłowej i fizycznej oraz ich rodzin przez umożliwienie im zajęcia w zdrowotnych warunkach na działce ziemi i ułatwienie uzyskania tą drogą produktów ogrodniczych dla zaspokojenia własnych potrzeb i podniesienia w ten sposób swego poziomu zdrowotnego i gospodarczego.

Art. 2. Ogrody działkowe są stałe i czasowe.

Art. 3. 1. Ogrodem działkowym stałym jest obszar ziemi trwale przeznaczony na ten cel, położony w obrębie lub w pobliżu osiedla, ogrodzony i zaopatrzone w niezbędne urządzenia ogrodnicze, sanitarne i społeczne.

2. Ogrodem działkowym czasowym jest obszar ziemi, położony w obrębie osiedla, przeznaczony na ten cel na przeciąg lat 2—10 i uprawiany przez użytkowników głównie dla zaspokojenia potrzeb żywnościowych.

Art. 4. Ogrody działkowe są urządzeniami użyteczności publicznej.

Rozdział II.

Ogrody działkowe stałe.

Art. 5. Dla każdego osiedla, w którym co najmniej 20% ludności zamieszkuje domy zbiorowe, pozabawione ogrodów, będą utworzone stałe ogrody działkowe.

Art. 6. 1. Obowiązek zakładania ogrodów działkowych ciąży na gminach.

2. Zakłady pracy, zatrudniające więcej niż 200 osób, obowiązane są w warunkach określonych w art. 5 zakładać i utrzymywać ogrody działkowe stałe dla swych pracowników i ich rodzin.

Art. 7. 1. Na cele ogrodów działkowych stałych zostaną użyte grunty, które stanowią wła-

ność gminy lub będą nabyte, bądź wydzierżawione przez gminę na te cele oraz grunty przekazane gminie na podstawie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr. 3, poz. 13).

2. W razie braku takich terenów gminie służy prawo nabycia odpowiednich gruntów w drodze wywłaszczenia.

3. Ogrody działkowe, określone w art. 6 ust. 2, będą zakładane na gruntach stanowiących własność zakładu pracy, a w razie braku takich gruntów — na terenach, określonych w ust. 1, przekazanych na ten cel przez gminę.

Art. 8. Grunty pod ogrody działkowe stałe wyznacza gmina zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego. Do czasu uprawomocnienia się tych planów postanowienie o wyznaczeniu gruntu podejmuje zarząd miejski na podstawie uchwały miejskiej rady narodowej, a zarząd gminy na podstawie uchwały powiatowej rady narodowej.

Art. 9. 1. Ogrody działkowe zakłada się na gruntach nadających się do uprawy ogrodniczej.

2. Ogrody winny być tak położone, aby odległość od dzielnic, dla których są przeznaczone nie powodowała zbytnej straty czasu dla użytkowników i nie zniechęcała ich do pracy w ogrodzie.

Art. 10. Gminy i zakłady pracy obowiązane są zapoatrzyć ogrody działkowe stałe w ogrodzenie, wodę i odpowiednie urządzenia techniczne, sanitarne i społeczne oraz utrzymywać te urządzenia w stanie zdatnym do użytku.

Art. 11. 1. Ogrody działkowe podzielone będą na działki.

2. Ogród działkowy stały obejmować będzie co najmniej 40 działek, z których każda powinna mieć obszar 100—500 m².

Art. 12. Gminy i zakłady pracy wydzierżawiają stałe ogrody działkowe zorganizowanym w celu prowadzenia tych ogrodów towarzystwom ogrodów działkowych, które oddają w poddzierżawę swoim członkom poszczególne działki.

Art. 3. Użytkownikami działek mogą być tylko osoby, które nie posiadają gruntu do uprawy w obrębie osiedla, uprawiają działki dla potrzeb własnych i swej rodziny, wykonują pracę na działce bez pomocy sił najemnych i należą do miejscowego towarzystwa ogrodów działkowych.

Rozdział III.

Ogrody działkowe czasowe.

Art. 4. W osiedlach odpowiadających warunkom określonym w art. 5 tworzone będą oprócz ogrodów stałych ogrody działkowe czasowe o obszarze odpowiadającym potrzebom ludności.

Art. 15. Na cele zakładania ogrodów działkowych czasowych użyte będą:

1) położone w obrębie osiedla grunty niewyżytkowane,

2) grunty przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele publiczne zwłaszcza na cele innych kategorii zieleni, jeżeli realizacja tych celów nastąpić ma w późniejszym terminie.

Art. 16. Gmina zaopatruje ogrody działkowe czasowe w niezbędne urządzenia techniczne i sanitarne i utrzymuje je w stanie zdatnym do użytku.

Art. 17. Do ogrodów działkowych czasowych stosują się odpowiednio przepisy art. 6 ust. 1, 7 ust. 1, 9, 11 ust. 1, 12 i 13.

Rozdział IV.

Popieranie akcji ogrodów działkowych. Nadzór.

Art. 18. 1. Na cele związane z zakładaniem i utrzymywaniem ogrodów działkowych będą w budżetach gmin i zakładów pracy przeznaczone potrzebne sumy w granicach udzielonych na ten cel kredytów lub dotacji państwowych oraz fundusze uzyskane na podstawie art. 19.

2. Rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrami: Odbudowy, Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Aprowizacji i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia ustali rodzaj i zakres pomocy państwowej na cele określone w ust. 1 oraz pomocy dla towarzystw ogrodów działkowych i użytkowników działek.

Art. 19. Kwoty czynszów, pobrane przez gminę z tytułu wydzierżawienia działek, użyte będą wyłącznie na cele ogrodnictwa działkowego.

Art. 20. 1. W przypadku zlikwidowania lub przeniesienia stałego ogrodu działkowego na inny teren przed ukończeniem terminu dzierżawy gmina i zakład pracy obowiązane są pokryć dzierżawcom szkody i straty, wynikłe z tego powodu, oraz zwrócić koszty włożone przez dzierżawców w inwestycje w wysokości umożliwiającej uprawienie działki na tym samym poziomie kultury na innym terenie.

2. W przypadku zlikwidowania lub przeniesienia czasowego ogrodu działkowego na inny teren przed zebraniem zbiorów gmina i zakład pracy obowiązane są pokryć dzierżawcom szkody i straty do wysokości wartości niezbranych plonów.

Art. 21. Nadzór fachowy nad ogrodami działkowymi, prowadzenie poradni w sprawach ogrodnictwa działkowego, popieranie prac naukowych w tym zakresie i inicjowanie akcji społecznej należy do towarzystw ogrodów działkowych.

Art. 22. Zarządy miejskie i gminne wydają w ramach regulaminu wzorowego, opracowanego przez związek ogrodów działkowych i zatwierdzonego przez Ministra Odbudowy w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej, Ministrem Ziem Odzyskanych oraz innymi właściwymi Ministrami, przepisy porządkowe o sposobie użytkowania ogrodów działkowych.

Rozdział V.

Przepisy końcowe.

Art. 23. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Odbudowy w porozumieniu Ziem Odzyskanych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Aprowizacji i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia.

Art. 24. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Odbudowy:

Michał Kaczorowski

Minister Skarbu:

Konstanty Dąbrowski

Minister Aprowizacji Publicznej:

Władysław Kiernik

Minister Ziem Odzyskanych:

Władysław Gomułka

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Stanisław Mikołajczyk

w/z Minister Aprowizacji i Handlu

Alfred Jaroszewicz

w/z Minister Pracy i Opieki Społecznej:

Edmund Giebartowski

Minister Zdrowia:

Franciszek Litwin

Poz. 154.

ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW

z dnia 13 czerwca 1946 r.

o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 4 i 5 i art. 5a rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 175) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) z późniejszymi zmianami wprowadza się zmiany następujące:

1) § 35 otrzymuje brzmienie:

„§ 35. Funkcjonariuszom państwowym pełniącym służbę w m. st. Warszawie przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	złotych miesięcznie
I	1.150
II	950
III	825
IV	720
V	640
VI	565
VII	490
VIII	440
IX	390
X	365
XI	340
XII	315 ^{..}

2) § 36 otrzymuje brzmienie:

„§ 36. Funkcjonariuszom państwowym pełniącym służbę na obszarze miasta i powiatu Gdańska, miasta Gdyni, powiatu morskiego oraz Ziem Odzyskanych z wyjątkiem powiatu gliwickiego, bytomskiego i zabrskiego przyznaje się dodatek lokalny w wysokości 50% uposażenia zasadniczego wraz z wszelkimi dodatkami”.

3) § 37 skreśla się.

4) § 38 otrzymuje brzmienie:

„§ 38. (1) Dla funkcjonariuszów państwowych, zajmujących stanowiska kierownicze, wymienione w § 39, ustanawia się 11 stawek dodatku funkcyjnego.

(2) Wysokość dodatku funkcyjnego w poszczególnych stawkach ustala się następująco:

1 stawka	3.600 zł	miesięcznie
2	2.600	„ „
3	2.100	„ „
4	1.600	„ „
5	1.020	„ „
6	900	„ „
7	800	„ „
8	670	„ „
9	480	„ „
10	260	„ „
11	160	„ „

5) W § 40 wysokość stawek dodatków służbowych zmienia się w sposób następujący:

stawkę	5 zł na	105 zł
„	20	120
„	25	135
„	30	140
„	40	150
„	50	160
„	60	180
„	65	185
„	70	190
„	80	240
„	85	245
„	100	260
„	120	340
„	125	345
„	140	360
„	150	370
„	175	455
„	200	480
„	250	570
„	300	670

„	350	„	„	750	„
„	400	„	„	800	„
„	500	„	„	900	„
„	800	„	„	1.320	„
„	850	„	„	1.390	„
„	1500	„	„	2.100	„

6) Po § 42 dodaje się § 42a w brzmieniu:
„§ 42a. (1) Dodatek rodzinny ustala się w wysokości 200 zł miesięcznie na każdego członka rodziny.

(2) Za członka rodziny uważa się pozostające na utrzymaniu osoby pobierającej dodatek żonę oraz dzieci (z małżeństwa, pozamałżeńskie, przysposobione) i pasierbów do lat 14, o ile zaś uczęszczają do szkoły powszechnej, średniej lub wyższej — do czasu ukończenia szkół”.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 maja 1946 r.

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

w/z Minister Skarbu:

Leon Kurowski

Poz. 155.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA OBRONY NARODOWEJ WYDANE W POROZUMIENIU Z MINISTRAMI: OŚWIATY, KULTURY I SZTUKI, ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ, ZDROWIA ORAZ PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 4 lipca 1946 r.

w sprawie wykonania dekretu z dnia 16 stycznia 1946 r. o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Na podstawie art. 11 ust. 2, 15 i 17 dekretu z dnia 16 stycznia 1946 r. o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 25) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Wymienione w niniejszym rozporządzeniu artykuły dekretu bez bliższego określenia — oznaczają artykuły dekretu z dnia 16 stycznia 1946 r. o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 25).

2. Wyrazy „Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego”, stanowiące część składową nazwy urzędów i rad, będą w dalszych przepisach niniejszego rozporządzenia zastąpione skrótami „W. F. i P. W.”.

§ 2. Państwowy Urząd W. F. i P. W. sprawuje kierownictwo całokształtu prac w dziedzinie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, o ile prace te dotyczą szkół im podległych, w szczególności Państwowy Urząd W. F. i P. W.:

- 1) ustala programy i wytyczne pracy,
- 2) sprawuje nadzór i kontrolę nad działalno-

ścią instytucyj i organizacyj wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz związków, organizacyj i stowarzyszeń sportowych w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu,

3) organizuje i prowadzi centralne ośrodki wyszkoleniowe wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

4) kieruje wyszkoleniem kadr wychowawców fizycznych, trenerów, działaczy i arbitrow dla wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz instruktorów i komendantów przysposobienia wojskowego,

5) współpracuje z Ministerstwem Zdrowia nad zorganizowaniem opieki lekarskiej oraz wyszkoleniem kadr lekarzy, sanitariuszy i masażyistów sportowych,

6) współpracuje z właściwymi władzami nad rozplanowaniem urządzeń wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na obszarze państwa oraz kontroluje i reguluje korzystanie z tych urządzeń,

7) współpracuje z właściwymi władzami nad normalizacją sprzętu dla wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz nad ustaleniem zasad rozdziału tego sprzętu,

8) reguluje w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych wszelkie sprawy, dotyczące nawiązywania i utrzymywania stosunków zagranicznych w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

9) organizuje, opracowuje i wydaje wydawnictwa w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz opiniuje wydawnictwa innych urzędów i instytucyj państwowych z tego zakresu,

10) kieruje propagandą w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

§ 3. Państwowy Urząd W. F. i P. W. jest uprawniony w zakresie swej działalności do zwracania się bezpośrednio do wszystkich władz i urzędów w Polsce.

§ 4. Wojewódzkie urzędy W. F. i P. W.:

1) kierują całokształtem prac i spraw w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na obszarze danego województwa według wytycznych Państwowego Urzędu W. F. i P. W.,

2) organizują i prowadzą wojewódzkie ośrodki wyszkoleniowe wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

3) kontrolują działalność powiatowych (miejskich) urzędów W. F. i P. W. oraz związków i organizacyj wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego i sportowego w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu,

4) prowadzą ewidencję całokształtu prac i spraw w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na obszarze województwa, planują prace na przyszłość i przedkładają swoje wnioski Państwowemu Urzędowi W. F. i P. W.,

5) koordynują działalność władz państwowych i samorządowych w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

§ 5. Powiatowe (miejskie) urzędy W.F. i P.W.:

1) organizują i realizują powszechne wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe według wytycznych Państwowego Urzędu W. F. i P. W.,

2) kierują wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym powiatu (miasta) oraz koordynują i kontrolują działalność wszystkich organizacji wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego i sportowego w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu,

3) organizują i prowadzą powiatowe (miejskie) ośrodki wyszkoleniowe wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

4) koordynują działalność władz państwowych i samorządowych dla realizacji powszechnego wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na terenie powiatu (miasta),

5) prowadzą ewidencję całokształtu prac w powiecie (mieście), planują prace na przyszłość i przedkładają swoje wnioski w drodze służbowej Państwowemu Urzędowi W. F. i P. W.

§ 6. Stosunek służbowy i odpowiedzialność dyscyplinarną pracowników urzędów W. F. i P. W. normują odpowiednie przepisy dla wojskowych i cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

§ 7. Terenowe urzędy W. F. i P. W. przydzielone są gospodarczo do odpowiednich jednostek wojsk polskich rozkazem właściwych dowódców okręgów wojskowych.

§ 8. 1. Delegatów do Państwowej Rady W. F. i P. W. przewidzianych w art. 3 pkt. 5 dekrety wyznaczają:

- 1) Organizacja Młodzieży TUR,
- 2) Związek Młodzieży Wiejskiej R. P. „Wici”,
- 3) Związek Walki Młodych,
- 4) Związek Młodzieży Demokratycznej,
- 5) Związek Harcerstwa Polskiego,
- 6) Związek Samopomocy Chłopskiej,
- 7) Komisja Centralna Związków Zawodowych,

- 8) Centralna Komisja Wczasów,
- 9) Polski Związek Towarzystw Turystycznych,
- 10) Polski Związek Pracowników Wychowania Fizycznego i Sportu,

- 11) Związek Dziennikarzy Sportowych,
- 12) Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Kobiet,

13) Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych,

- 14) Stowarzyszenie Lekarzy Sportowych,
- 15) Y. M. C. A.,
- 16) Związek Nauczycielstwa Polskiego,
- 17) Związek Polskich Związków Sportowych.

2. Wymienione pod 1)—16) organizacje, związki i stowarzyszenia delegują po jednym przedstawicielu, a Związek Polskich Związków Sportowych deleguje dziewięciu przedstawicieli, przy czym 3 miejsca pozostają zastrzeżone dla uznanych przez Ministra Obrony Narodowej sportów specjalnych o charakterze przysposobienia wojskowego jako to: motcowego, lotniczego i morskowego.

§ 9. Wojewódzkie rady W. F. i P. W. tworzy się przy wojewodach.

§ 10. 1. Delegatów do wojewódzkiej rady W. F. i P. W. przewidzianych w art. 9 pkt. 3 dekrety wyznaczają:

- 1) Organizacja Młodzieży TUR,
- 2) Związek Młodzieży Wiejskiej R. P. „Wici”,
- 3) Związek Walki Młodych,
- 4) Związek Młodzieży Demokratycznej,
- 5) Związek Harcerstwa Polskiego,
- 6) Związek Samopomocy Chłopskiej,
- 7) Okręgowa Komisja Związków Zawodowych,
- 8) Okręgowa Komisja Wczasów,
- 9) Okręgowy Związek Pracowników Wychowania Fizycznego i Sportu,
- 10) Okręgowy Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych,
- 11) Stowarzyszenie Lekarzy Sportowych,
- 12) Okręgowy Związek Nauczycielstwa Polskiego,
- 13) Okręgowe związki sportowe.

2. Okręgowe związki sportowe delegują 3 przedstawicieli, pozostałe zaś organizacje, związki i stowarzyszenia, wymienione pod 1)—12) delegują po jednym przedstawicielu.

§ 11. Powiatowe rady W. F. i P. W. tworzy się przy starostach.

§ 12. W skład powiatowej rady W. F. i P. W. wchodzi:

- 1) dwaj przedstawiciele powiatowej rady narodowej,
- 2) starosta powiatowy,
- 3) komendant R. K. U.,
- 4) powiatowy inspektor szkolny,
- 5) lekarz powiatowy,
- 6) powiatowy komendant W. F. i P. W. i jego zastępca,

7) 8 przedstawicieli organizacji młodzieżowych, społecznych, zawodowych i sportowych, zaproponowanych przez dyrektora wojewódzkiego urzędu W. F. i P. W., a zatwierdzonych przez prezydium wojewódzkiej rady W. F. i P. W.

§ 13. Miejskie rady WF. i PW. tworzy się przy burmistrzach miast wydzielonych.

§ 14. Skład osobowy miejskiej rady WF. i PW. zatwierdza prezydium wojewódzkiej rady WF. i PW. na wniosek dyrektora wojewódzkiego urzędu WF. i PW. zgodnie z wytycznymi Państwowej Rady WF. i PW.

§ 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

w/z Minister Obrony Narodowej:

Marian Spychalski

Minister Oświaty:

Czesław Wycech

Minister Kultury i Sztuki:

Władysław Kowalski

Minister Administracji Publicznej:

Władysław Kiernik

w/z Minister Zdrowia:

Tadeusz Michejda

w/z Minister Pracy i Opieki Społecznej:

Edmund Giebartowski.

Poz. 156.

z dnia 11 maja 1946 r. (Nr II Śr-2189/46)
o zatrudnieniu w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli osób nie posiadających przepisanych kwalifikacyj zawodowych.

Na podstawie art. 4 dekretu z dnia 23 listopada 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. U. R. P. z r. 1946 Nr 2, poz. 9) zarządzam na czas do 29 stycznia 1952 r., co następuje:

§ 1. Osoby, które przed 1 września 1939 r. otrzymały stopień magistra filozofii (względnie inne równoważne świadectwo, uprawniające według odnośnych przepisów do zgłoszenia się do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich), były dopuszczone do tego egzaminu, a nie zdały go w okresie wojny i mają co najmniej roczną dostateczną pracę nauczycielską, uznaje się za posiadające przepisane kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli.

§ 2. Osoby, które posiadają stopień magistra filozofii, względnie inne równoważne studia wyższe, i posiadają co najmniej 2-letnią dostateczną pracę nauczycielską, uznaje się za posiadające przepisane kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli.

§ 3. Osoby, które posiadają niżej wymienione warunki, mogą być do dnia 29 stycznia 1952 r. zatrudnione w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli, a mianowicie:

a) osoby już zatrudnione w szkołach średnich ogólnokształcących lub w zakładach kształcenia nauczycieli, posiadające w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia co najmniej 30 lat życia i świadectwo dojrzałości szkoły średniej ogólnokształcącej lub zakładu kształcenia nauczycieli,

b) wszystkie inne osoby, dopuszczone do nauczania osobnym zezwoleniem Ministra Oświaty.

§ 4. Osoby wymienione w § 3 — z wyjątkiem osób uczących ćwiczeń cielesnych, rysunku, śpiewu z muzyką i zajęć praktycznych — uzyskują kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli po 3-letniej pracy nauczycielskiej w szkole średniej ogólnokształcącej lub zakładzie kształcenia nauczycieli, uznanej co najmniej za dostateczną, i zdaniu egzaminu uproszczonego na zasadach, ustalonych rozporządzeniem Ministra Oświaty.

§ 5. Wszystkie osoby, wymienione w § 1, § 2 i § 3, otrzymują dyplomy do nauczania od odnośnej Komisji Egzaminów Państwowych na Nauczycieli Szkół Średnich, przy czym osoby te wnoszą podania do Ministerstwa Oświaty drogą służbową.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z chwilą ogłoszenia z ważnością od 1 maja 1946 r.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 157.**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY**

z dnia 23 maja 1946 r. (Nr II Śr-2424/46)
o nadawaniu prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym, zakładom kształcenia nauczycieli oraz szkołom zawodowym typu zasadniczego uprawnień szkół państwowych.

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 343) zarządzam, co następuje:

§ 1. Uprawnienia państwowych gimnazjów i liceów ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli oraz gimnazjów i liceów zawodowych, przewidzianych w art. 20, 27, 29, 31, 37, 40 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389), mogą być nadawane prywatnym gimnazjom, liceom oraz zakładom kształcenia nauczycieli, zorganizowanym zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 2. Prywatna szkoła (gimnazjum, liceum lub zakład kształcenia nauczycieli) może uzyskać prawa szkół państwowych aż do odwołania lub na pewien ograniczony okres czasu.

§ 3. Uczniowie danej szkoły, która uzyskała prawa, otrzymują świadectwa z poszczególnych klas oraz świadectwa ukończenia szkoły równoznaczne z odpowiednimi świadectwami szkół państwowych i na tych samych warunkach, jak w analogicznych szkołach państwowych.

§ 4. Nadanie szkole prywatnej praw szkół państwowych aż do odwołania uzależnia się od następujących warunków:

a) szkoła winna odpowiadać potrzebom społecznym i państwowym na danym terenie w zakresie oświaty i wychowania,

b) program, poziom i wyniki nauczania winny odpowiadać programowi, poziomowi i wynikom nauczania w szkole państwowej;

c) w pracy wychowawczej szkoła winna dorównywać pod względem kierunku wychowawczego, intensywności i metod pracy wychowawczej — poziomowi osiąganemu w szkołach państwowych,

d) szkoła winna posiadać własnego dyrektora i większość nauczycieli związanych liczbą godzin i pracą z daną szkołą,

e) szkoła winna posiadać odpowiednie pomieszczenie i urządzenia, dostateczną liczbę pomocy naukowych, bibliotekę oraz potrzebne pracownie,

f) szkoła winna przestrzegać przepisów obowiązujących w szkołach państwowych w zakresie przyjmowania i klasyfikowania uczniów,

g) szkoła winna uwzględniać zwolnienia od opłat młodzieży niezamożnej, w szczególności sieroty po żołnierzach Wojska Polskiego, zabitych i wywiezionych przez okupanta, dzieci niezamożnych robotników, włościan i inteligencji pracującej, przyjmując za najniższą liczbę zwolnień 5% ogólnej liczby uczniów w szkole.

§ 5. Szkoła, która wprowadzi odpowiada warunkom wymienionym pod literą a), f), g) § 4,

lecz nie czyni w całej pełni zadość warunkom, wymienionym w tymże paragrafie pod lit. b), c), d), e), może uzyskać prawa szkół państwowych na pewien ograniczony okres czasu.

§ 6. Uprawnienia szkół państwowych nadaje szkole prywatnej Minister Oświaty na wniosek Kuratora Okręgu Szkolnego.

§ 7. Prawa szkół państwowych, nadane aż do odwołania, względnie na pewien ograniczony okres czasu, mogą być w każdej chwili cofnięte, o ile szkoła naruszy w sposób zasadniczy jeden z warunków uzasadniających posiadanie tych praw.

§ 8. Szkoła prywatna z uprawnieniami szkół państwowych na świadectwach szkolnych umieszcza klauzulę: „Rozporządzeniem z dnia Nr. Minister nadał na okres uprawnienia szkół państwowych“

§ 9. W stosunku do szkół prywatnych, które miały nadane uprawnienia na pewien ograniczony okres czasu, Kuratoria występują z nowymi wnioskami do Ministerstwa w terminie do 15 kwietnia tego roku szkolnego, z końcem którego uprawnienia te wygasają. Również w powyższym terminie Kuratoria występują z wnioskami w sprawie szkół, które dotychczas nie miały uprawnień szkół państwowych.

W stosunku do szkół, którym przyznano prawa szkół państwowych aż do odwołania, należy występować z nowymi wnioskami, zasadniczo też w terminie do 15 kwietnia i to jedynie w przypadku takiej zmiany w ocenie szkoły, która by uzasadniała zmianę decyzji o nadaniu danej szkole uprawnień szkół państwowych.

Rozważanie sprawy nadania tych praw w terminach innych nastąpić może tylko w zupełnie wyjątkowych przypadkach.

Wnioski Kuratoriów, o których mowa wyżej, powinny być oparte na możliwie wyczerpujących obserwacjach, poczynionych w czasie wizytacji, inspekcji i innych sprostowaniach, dostatecznie konkretnych i obiektywnych, i opracowane według załączonego wzoru w 2 egz.; do wniosków należy dołączyć sprawozdania wizytacyjne lub ich odpisy, ewentualnie inne rzeczowe materiały.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1946 r. Równocześnie tracą moc przepisy wydane w sprawach unormowanych rozporządzeniem: rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 grudnia 1936 r. o nadaniu prywatnym gimnazjom ogólnokształcącym uprawnień gimnazjów państwowych (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr 11, poz. 215) oraz zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 19 marca 1945 r. o nadawaniu prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym, zakładom kształcenia nauczycieli oraz szkołom zawodowym typu zasadniczego uprawnień szkół państwowych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 1, poz. 3).

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Załącznik do rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 23 maja 1946 r. (Nr II Śr-2424/46)

**Wzór
wniosku Kuratorium**

1. Miejscowość
 2. Nazwa szkoły
 3. Właściciel (koncesjonariusz)
 4. Podstawa prawna i data otwarcia szkoły
 5. Lokal (własny, wynajęty) — krótki opis
 6. Zaopatrzenie szkoły (pracownie, pomoce)
 7. Liczba klas (oddziałów) i ogólna liczba uczniów
 8. Czy szkoła posiada internat (liczba uczniów w internacie)
 9. Dyrektor (charakterystyka)
 10. Nauczyciele (liczba kwalifikowanych i niekwalifikowanych). Ogólna charakterystyka grona nauczycielskiego, m. in. por. § 4 d)
 11. Czy szkoła wywiązuje się z zobowiązań pieniężnych wobec nauczycieli
 12. Krótka charakterystyka poziomu naukowego i pracy wychowawczej szkoły
 13. W jakim stopniu szkoła spełnia zadania społeczne i państwowe
 14. Wniosek i podpis Kuratora
- Decyzja Ministerstwa i data.

Poz. 158.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY**

z dnia 1 lipca 1946 r. (Nr III OK-1658/46)
w sprawie organizacji gimnazjów ogólnokształcących i zawodowych w okresie przejściowym

Na podstawie art. 1 dekretu z dnia 23 listopada 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 9 z roku 1946) zarządzam, co następuje:

§ 1. W gimnazjach ogólnokształcących i czteroletnich zawodowych skraca się na okres przejściowy czas nauki do lat trzech z oparciem na podbudowie programowej 7 kl. szkoły powszechnej.

§ 2. Absolwenci 7-klasowej szkoły powszechnej będą przyjmowani do klasy I-ej 3-letnich gimnazjów ogólnokształcących i zawodowych.

§ 3. Dotychczasowe 4-letnie gimnazja zawodowe, oparte na podbudowie programowej 7-miu klas szkoły powszechnej, jak: gimnazja tkactwa maszynowego, farbiarsko-wykończalnicze, przędzalnicze, dziewiarskie, graficzne oraz budowlane zachowują w roku szkolnym 1946/47 dotychczasową organizację oraz warunki przyjmowania kandydatów.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 159.**ZARZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY**

z dnia 10 maja 1946 r. (Nr II KN-1444/46)
w sprawie uznania egzaminów końcowych z Wyższych Kursów Nauczycielskich i Nauczycielskich Instytutów Pedagogicznych, organizowanych w oficerskich obozach jeńców wojennych.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 roku o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 20 lipca 1945 r. (Nr II KN-249/45N) w sprawie uznania zaświadczeń z Wyższego Kursu Nauczycielskiego i Nauczycielskiego Instytutu Pedagogicznego, zorganizowanych przez „Koło Nauczycielskie w oficerskich obozach jeńców wojennych w Woldenbergu, Neubrandenburg i Prenzlau (Dz. U. M. O. Nr 3, poz. 84) rozszerza się na oficerskie obozy jeńców wojennych w Gross-Born, Murnau i Dössel.

§ 2. Ostateczny termin składania podań o weryfikację studiów w obozach ustala się na dzień 31 grudnia 1946 r.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 maja 1946 r.

Minister.
(—) Wycech

Poz. 160.**ZARZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY**

z dnia 28 czerwca 1946 r. (Nr. II Sr—2423/46)
o składaniu egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów w/g grup przedmiotów.

Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

Par. 1. Kandydaci powyżej 21 lat, chcący złożyć egzamin dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów, mogą go składać bądź na zasadach regulaminu egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów, ustalonego zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 25 lutego 1939 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2, poz. 32), bądź też mogą go składać częściami w/g następujących grup przedmiotów:

1. j. polski, j. obcy nowożytny, historia i ew. j. łaciński,

2. matematyka, fizyka, chemia i astronomia,

3. biologia, geografia (ew. i geologia), zagadnienia życia współczesnego, prop. filozofii.

Na prośbę zdającego możliwe jest przeniesienie geografii do grupy drugiej i chemii do grupy trzeciej.

Par. 2. W razie pomyślnego wyniku egzaminu Komisja Egzaminacyjna wydaje zaświad-

czenie o zdaniu egzaminu z danej grupy przedmiotów w/g wzoru zamieszczonego w załączniku do niniejszego zarządzenia.

Na podstawie zaświadczeń o zdaniu egzaminu ze wszystkich grup Komisja wydaje zdającym przewidziane regulaminem świadectwo dojrzałości.

Par. 3. Opłata za częściowy egzamin z każdej grupy przedmiotów wynosi 150 zł.

Par. 4. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

Minister:
Cz. Wycech

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Zaświadczenie

Ob. poddał . . . się — przewidzianemu zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 28 czerwca 1946 r. Nr. II Sr. 2423/46, o składaniu egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów w/g grup przedmiotów — egzaminowi z następującej grupy przedmiotów i zdał go z wynikiem pomyślnym.

. dnia

m. p.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Egzaminacyjnej

Poz. 161.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

OKÓLNIK Nr. 35

z dnia 19 czerwca 1946 r. (I Pers 9583/46)
w sprawie zwalniania nauczycieli publicznych szkół powszechnych od obowiązku składania praktycznego egzaminu.

Dnia 24 maja 1946 r. wszedł w życie dekret z dnia 9 kwietnia 1946 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych w okresie powojennym (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 132), który w art. 3 daje możność Kuratorom Okręgów Szkolnych zwalniania od obowiązku składania egzaminu praktycznego nauczycieli publicznych szkół powszechnych, których praca nauczycielska uznana zostanie za co najmniej dostateczną.

Celem przyśpieszenia i ujednoczenia sposobu załatwiania spraw, zmierzających do wykonania powołanego wyżej przepisu podaję co następuje:

1) Przewidziane art. 3 dekretu z dnia 9. IV. 1946 r. zwolnienie od obowiązku składania egzaminu praktycznego może mieć miejsce jedynie w stosunku do tych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy posiadają warunki do przystąpienia do egzaminu praktycznego, wymienione w art. 8 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 mar-

ca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258).

Jak to już zostało wyjaśnione w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 103, z dnia 12. XII. 1935 r. Nr. BP—6455/35 przez dwuletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską w rozumieniu ust. 1 art. 8 cyt. wyżej rozporządzenia rozumie się faktyczne pełnienie obowiązków służbowych w szkole w ciągu dwóch lat. Za przerwę w faktycznym pełnieniu tych obowiązków nie uważa się:

a) czasu niepełnienia służby z powodu ferij letnich i zimowych,

b) czasu niepełnienia służby z innych powodów, o ile czas ten nie wynosi w sumie więcej niż 2 miesiące; jeżeli czas ten przekracza 2 miesiące to przewidziany zasadniczo okres 2-letni przedłuża się o czas przerwy, przewyższającej 2 miesiące.

Wyjątkowo co do okresu wojennego należy uwzględnić postanowienia art. 1 dekretu z dnia 9 kwietnia 1946 r. poz. 132 Dz. Ust., w myśl których przerwy w pracy nauczycielskiej w okresie od dnia 1. IX. 1939 r. do dnia 31. VIII. 1945 r. nie są brane pod uwagę przy ustalaniu okresu praktyki przedegzaminacyjnej, wymaganej w myśl art. 8 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. III. 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych. Tymczasowy więc nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, który objął obowiązki służbowe np. w dniu 1. IX. 1938 r. i miał przerwę w pełnieniu służby w okresie od 1. IX. 1939 r. do 31. III. 1945 r. a po ustaniu okupacji ponownie podjął pracę nauczycielską od dnia 1. IV. 1945 r. posiada w dniu 1. IV. 1946 r. 2 lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej wymaganej art. 8 rozp. R. P. z dnia 6. III. 1928 r. do przystąpienia do egzaminu praktycznego, jeśli nadto odpowiada pozostałym warunkom.

2) W myśl § 4 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 23. XI. 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 14, poz. 224) do uznawania — w myśl art. 8 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. III. 1928 r., poz. 258 Dz. Ust. — pracy w szkole innej niż publiczna szkoła powszechna za pracę, uprawniającą nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do egzaminu praktycznego, uprawnieni są Kuratorowie Okręgów Szkolnych.

Przy wykonywaniu uprawnień wynikających z postanowień ust. 2 art. 8 cyt. rozporządzenia należy między innymi zaliczać pracę:

a) w polskiej publicznej lub prywatnej szkole powszechnej w okresie okupacji,

b) w szkole powszechnej na terenach, które do 1939 r. należały do Państwa Polskiego,

c) w polskiej szkole powszechnej zagranicą.

Nauczyciel, ubiegający się o zwolnienie od obowiązku złożenia praktycznego egzaminu, składa w drodze służbowej podanie do właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Do podania należy dołączyć:

a) szczegółowy życiorys, zawierający także dane z dotychczasowej pracy szkolnej,

b) dowód, stwierdzający posiadanie kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych,

c) odpis wykazu służbowego.

Inspektor Szkolny przesyła podanie wraz z odpowiednim wnioskiem i załącznikami do Kuratorium Okręgu Szkolnego, dołączając również opinię o całokształcie pracy nauczyciela i jej wynikach w szkole wydaną na podstawie przeprowadzonej wizytacji.

Kurator Okręgu Szkolnego po szczegółowym rozpatrzeniu podania podejmuje decyzję. W przypadku decyzji przychylniej wydaje on orzeczenie według załączonego do niniejszego okólnika wzoru.

W przypadku nieprzychylnej decyzji Kuratora co do zwolnienia od egzaminu praktycznego, nauczyciel może poddać się egzaminowi przed komisją egzaminacyjną.

4) Nauczyciel zwolniony od obowiązku złożenia egzaminu praktycznego uzyskuje tym samym kwalifikacje zawodowe do ustalenia w rozumieniu art. 7 omawianego rozp. R. P. z dnia 6. III. 1928 r. poz. 258 Dz. Ust. oraz prawo do awansu do wyższej grupy uposażenia w przypadku posiadania odpowiedniej ilości lat służby nauczycielskiej, policzalnej lub zaliczonej na podstawie odnośnych przepisów prawnych.

5) Z uwagi na to, że niejednokrotnie zwolnienie nauczyciela od obowiązku złożenia egzaminu praktycznego łączy się ściśle z jego uprawnieniami do wyższego uposażenia — sprawy zwalniania od obowiązku złożenia egzaminu praktycznego winny być załatwiane szybko co jest obecnie tymbardziej wskazane, że liczne rzesze nauczycieli były dotychczas pozbawione możliwości złożenia egzaminu praktycznego choć miały ku temu wszystkie dane.

Minister:

(—) Wycech Czesław

Załącznik 1.

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Załącznik do okólnika Nr. 35.

K. O. S.

.

w

Nr.

. dnia 1946 r.

Sprawa: zwolnienie od obowiązku złożenia egzaminu praktycznego.

Ob.

(nazwisko i imię)

nauczyciel publicznej szkoły
powszechnej

w

Na podstawie art. 3 dekretu z dnia 9 kwietnia 1946 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych w okresie powojennym

(Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 132) zwalnia Obywatela od obowiązku złożenia praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych przewidzianego w art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258). Tym samym uzyskał Obywatel kwalifikacje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego

Poz. 162.
OKÓLNIK NR. 50

z dnia 27 sierpnia 1946 r. (I Pers-13558/46)
w sprawie ubezpieczenia młodzieży szkolnej
od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Sprawa ochrony młodzieży ma doniosłe znaczenie dla przyszłości i rozwoju Państwa. Ważnym jest bowiem, aby młodzież dochodziła do wieku samodzielności w możliwie najlepszej formie fizycznej, aby mogła dać z siebie maksimum dla społeczeństwa.

Młodzież narażona jest na nieszczęśliwe wypadki w znacznie większym stopniu niż starsi, a to z powodu temperamentu, właściwego młodemu wiekowi, oraz braku ostrożności, a często skutkiem lekkomyślności i brawury. Zajęcia szkolne, zwłaszcza w szkołach zawodowych przy nauce warsztatowej, (styczność z maszynami), w laboratoriach fizycznych i chemicznych itp. oraz droga do szkoły i droga powrotna do domu kryją w sobie dużo niebezpieczeństwa powstania wypadków. Także sporty i wszelkiego rodzaju ćwiczenia fizyczne, tak pożyteczne i konieczne dla zdrowia młodzieży, której organizm odpowiednio rozwija się i kształtuje, mogą się stać przyczyną nieszczęśliwych wypadków.

P. Z. U. W. pragnie zapewnić młodzieży najbardziej intensywną obronę ubezpieczeniową w razie nieszczęśliwych wypadków, biorąc pod uwagę z jednej strony duży stopień narażenia młodzieży na wypadki, a z drugiej konieczność łagodzenia ewentualnych skutków wypadków. Nie wszyscy bowiem rodzice, czy opiekunowie mają dostateczne środki, aby zapobiec, żeby dziecko wskutek doznanego kalectwa nie stało się ciężarem rodziny i społeczeństwa, zamiast zasilać kadry nowych, pełnowartościowych jednostek.

Aby więc zapewnić młodzieży szkolnej w razie wypadku stałego kalectwa pewien kapitał, pozwalający na dokończenie w innym, odpowiedniejszym zawodzie, wskazane jest zawarcie ubezpieczenia od następstw wypadków.

Zakres ubezpieczenia jest następujący:

I. Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych odpowiada za wypadki określone w ogólnych warunkach ubezpieczenia, które się wydają ubezpieczonym uczniom (uczenicom):

a) na terenie szkolnym, tj. w budynku i dziedzińcu szkolnym w czasie zajęć szkolnych, ćwiczeń fizycznych, zabaw, uroczystości i zebrań

urządzanych z wiedzą zarządu zakładu szkolnego i pod jego nadzorem;

b) poza szkołą w czasie nabożeństwa szkolnego, podczas wycieczek szkolnych, podejmowanych w celach naukowych, na wspólnych pod nadzorem szkolnym przedsięwziętych podróżach, przechadzkach i przejażdżkach, wycieczkach na rowerach, łodziach, łyżwach i saneczkach (z wyłączeniem bobslajdów) w czasie uprawiania sportów, z włączeniem również gry w piłkę nożną, jazdy konnej i jazdy na nartach, podczas zwiedzania wystaw, muzeów, fabryk, kopalń itp.

c) w drodze bezpośredniej do szkoły i w drodze powrotnej, bez względu na to, czy i jakich środków lokomocji uczeń używa, z wyłączeniem jednak motocykli i samolotów.

Bez osobnej dopłaty do składki ubezpieczenie obejmuje również wypadki mogące powstać podczas przebywania młodzieży szkolnej na koloniach i półkoloniach oraz obozach harcerskich.

II. Ubezpieczenie może być także rozszerzone na nieszczęśliwe wypadki, jakie młodzieży wydarzyć się mogą poza szkołą w życiu prywatnym tj. w domu i poza domem, na ulicy, podczas podróży itp.

PZUW, w razie zajścia nieszczęśliwego wypadku, gdy wypadek spowoduje śmierć ubezpieczonego, zwraca umówione koszty pogrzebu a w razie stałego kalectwa wypłaca odpowiednią sumę w zależności od stopnia kalectwa.

Oplata roczna za powyższe ubezpieczenie przy zakresie ubezpieczenia podanym w punkcie I i sumach ubezpieczenia do wysokości:

zł 5.000 — na koszty pogrzebu w razie wypadku śmierci,

zł 25.000 — na wypadek stałego kalectwa, wynosi po zł 3 — za każdego ucznia.

Przy rozszerzeniu odpowiedzialności PZUW, do zakresu podanego w punkcie II i sumach ubezpieczenia do wysokości:

zł 5.000 — na koszty pogrzebu w razie wypadku śmierci,

zł 25.000 — na wypadek stałego kalectwa.

Oplata roczna wynosi po zł 15 za każdego ucznia.

Podane wyżej sumy ubezpieczenia mogą być na życzenie ubezpieczającego podwyższone np. dwu i trzykrotnie, przy czym składki roczne zwiększą się w tym samym stosunku.

Członkowie grona nauczycielskiego oraz niższy personel szkolny mogą być również objęci ubezpieczeniem, za opłatą podwójnej składki.

Chcąc umożliwić, aby nawet najbiedniejsi uczniowie (uczenice) mogli korzystać z ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, Zakład włączać będzie do ubezpieczenia bezpłatnie pewną ilość uczniów (uczenic) w normach niżej podanych:

Przy zgłoszeniu przez zakład szkolny do ubezpieczenia:

a) od 100—200 uczniów (uczenic) włącza się bezpłatnie dodatkowo 10%,

b) od 201—500 uczniów (uczenic) włącza się bezpłatnie dodatkowo 15%,

c) ponad 500 uczniów (uczenic) włącza się bezpłatnie dodatkowo 20%.

Osoby włączone do ubezpieczenia bezpłatnie korzystają z tych samych uprawnień co osoby opłacające składkę.

Podanie dodatkowych zgłoszeń osób mających być bezpłatnie włączonymi do ubezpieczenia pozostawia się uznaniu władz szkolnych.

Opłaty za ubezpieczenia wyżej podane dotyczą wszystkich zakładów szkolnych, tak ogólnokształcących jak i zawodowych oraz wyższych uczelni.

Niezależnie od ubezpieczenia na wypadek śmierci i stałego kalectwa istnieje również możliwość indywidualnego ubezpieczenia uczniów na koszty leczenia na podstawie oddzielnej umowy i to do wysokości zł 7.500 — na osobę, przy czym składka dodatkowa za to ryzyko wynosiłaby:

a) przy ograniczeniu ubezpieczeń do wypadków powstałych podczas zajęć szkolnych oraz w drodze do szkoły i ze szkoły po zł 31,50,

b) przy pełnym ubezpieczeniu (z objęciem wypadków w życiu prywatnym) po zł 100 od osoby,

W razie ubezpieczenia kosztów leczenia, w dowodach ubezpieczeniowych byłaby zamieszczona następująca klauzula:

„Niezależnie od odszkodowań, przypadających na zasadzie ogólnych warunków ubezpieczenia, P. Z. U. W. zwraca w razie nieszczęśliwego wypadku niezbędne koszty leczenia, wynikłe w pierwszym roku po wypadku, a mianowicie: honoraria lekarskie podług urzędowej taksy lekarskiej bądź szpitalnej, dalej koszty lekarstw i innych środków leczniczych, przepisanych przez lekarza opatrunków, koszty przejazdu do lekarza lub szpitala, koszty leczenia i utrzymania w szpitalu, koszty roentgenogramów, koszty protez i innych wg. uznania lekarskiego koniecznych środków do wysokości ubezpieczonej sumy za każdy zgłoszony wypadek w rozumieniu ogólnych warunków ubezpieczenia”.

„Nie podlegają zwrotowi koszty odżywiania i utrzymania, koszty podróży i pobytu w miejscowościach kuracyjnych lub wypoczynkowych, jak również koszty opieki nad chorym, o ile nie chodzi o osoby zawodowo trudniące się pielęgnowaniem, wezwane z polecenia lekarza”.

Podając powyższe zasady ubezpieczenia nadesłane przez P. Z. U. W. do wiadomości — Ministerstwo Oświaty uznaje za pożyteczną akcję wszczętą przez wspomniany zakład i prosi Kuratoria Okręgów Szkolnych o wydanie odpowiednich zaleceń podległym sobie szkołom, tak aby akcja ubezpieczenia młodzieży szkolnej objęła jak najszersze kręgi.

Ministerstwo zaznacza, że akcja Państwowego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, (Łódź, Aleja

Kościuski 57) znalazła pełne poparcie Ministerstwa Skarbu. Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń w Polsce w piśmie do Ministerstwa Oświaty z dnia 21. VIII. 1946 r. Nr. 2542/U/S.

(—) Kuroczko

Dyrektor Departamentu

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Poz. 163.

INSTRUKCJA

o organizacji roku szkolnego 1946/47 w zakresie kształcenia wychowawczyń przedszkoli.

1. W sprawie przyjmowania uczennic do seminariów dla wychowawczyń przedszkoli obowiązują nadal przepisy, zawarte w zarządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1938 r. Nr II S-3139/38 o regulaminie przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. r. 1938 Nr 4, poz. 88) z zmianami wprowadzonymi zarządzeniem Min. Oświaty z dnia 20 maja 1946 r. Nr IIKN-2305/46.

2. Przy każdym seminarium dla wychowawczyń przedszkoli należy w r. szkolnym 1946/47 zorganizować przedszkole, jako przedszkole ćwiczeń.

3. W roku szkolnym 1946/47 należy nadal organizować 8-tygodniowe kursy wprowadzające i 1½ roczne kursy dla niekwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli w myśl instrukcji Ministerstwa Oświaty z dnia 19 października 1945 r. w sprawie planu kształcenia wychowawczyń dydatek na wychowczynie przedszkoli w wieku od 18—30 lat życia, mogących się wykazać świadectwem ukończenia co najmniej 7 klas szkoły powszechnej, zorganizować przy istniejących seminariach 2-letnie ciągi skróconego seminarium o ustroju semestralnym (4 semestry, realizujące program czteroletniego seminarium) z programem, organizacją i regulaminem przyjmowania obowiązującymi w normalnych seminariach dla wychowawczyń przedszkoli.

5. Pcza tym należy przy organizowaniu roku szk. 1946/47 w seminariach i na kursach dla wychowawczyń przedszkoli zastosować się do postanowień ogólnych, zawartych w §§ 12, 13 i 14 Instrukcji o organizacji roku szkolnego 1946/47 w zakresie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. Ośw. z r. 1946 Nr 5, poz. 138).

Za Ministra Oświaty:

Br. Biedowicz

Podsekretarz Stanu

Poz. 164.

INSTRUKCJA

dla Wydziałów Oświaty i Kultury Dorosłych Kuratoriów Okręgów Szkolnych w zakresie organizacji czytelnictwa i samokształcenia.

Cel.

W procesie tworzenia i korzystania z wartości kulturalnych i oświatowych, czytelnictwo i sa-

moksztalcenie, jako jedna z dziedzin oświaty dorosłych

— ułatwia dostęp do źródeł wiedzy i kultury, do książek, bibliotek, muzeów,

— przygotowuje do samodzielnego korzystania z tych dóbr na drodze planowego samokształcenia,

— uczy sztuki wyboru potrzebnych dóbr kulturalnych i myślenia krytycznego,

— wreszcie, w oparciu o potrzeby terenu, inspirowanie drogi twórczości.

Tym samym upowszechniona akcja czytelnictwa i samoksztalcenia przyczynia się do kształtowania człowieka samodzielnego, zdolnego do współdziałania w gromadzie i brania czynnego i świadomego udziału w życiu kult. społ. swego środowiska i państwa.

A. Wytyczne organizacyjne.

1. Zakres pracy wizytatorów czytelnictwa i samoksztalcenia.

1. Czytelnictwo. — Współdziałanie w staraniach o największą wydajność społeczną bibliotek w zakresie czytelnictwa kulturalnego.

— Organizowanie planowego i celowego wykorzystania książki.

— Rozpowszechnianie czytelnictwa przy pomocy pedagogiki bibliotecznej w oparciu o wszystkie instytucje kulturalno-oświatowe c. d.

2. Samoksztalcenie. — Inspirowanie i organizowanie akcji samoksztalceniowej w oparciu o poradnie samoksztalcenia, koła samoksztalceniowe, samouctwo itp.

3. Popularyzacja wiedzy. — Wpływanie na metodyczne popularyzowanie wiedzy w czasopiśmie, wydawnictwach, radio oraz sygnalizowanie potrzeb w tej dziedzinie od ognisk oświaty i kultury dorosłych.

4. Kształcenie korespondencyjne. — Dbałość o wykorzystywanie przez obywateli kursów korespondencyjnych i opieka nad nimi w okręgu szkolnym.

II. Zadania wizytatorów czytelnictwa i samoksztalcenia.

1. Inspirowanie, organizowanie i rozpowszechnianie form pracy w działach: 1, 2, 3, 4 na terenie okręgu szkolnego.

2. Ścisła współpraca z referatami bibliotek w kuratoriach w zakresie całości spraw, uwzględniając kompetencje w instrukcji dla tychże referatów.

3. Kontrolowanie pracy w terenie, systematyczne wizytowanie wszystkich placówek ośw. dor. w zakresie swych kompetencji. Dopilnowanie planowania i realizowania pracy w terenie.

4. Instruowanie pracowników oświatowych powizytacyjne i poradnictwo w siedzibie okręgu.

5. Inspirowanie i opieka nad pracami badawczymi i eksperymentalnymi.

6. Współdziałanie z pozostałymi wizytatorami w wydz. O. K. D. w celu wyzyskania wszystkich instytucji oświatowych i kulturalnych do

rozpowszechniania czytelnictwa i samoksztalcenia, a więc szkół dla dorosłych, wyższych szkół ludowych, świetlic, domów społecznych, wczasów, zjazdów, konferencji, zlotów itp.

7. Udział w pracach ogólnych w myśl wytycznych Wydziału.

8. Współpraca z organizacjami społ. oświatowymi i wychowawczymi, jak: OMTUR, Wici, ZHP, Zw. Sam. Chł., Z. W. M., Z. Z., organizacje spółdzielcze itp. oraz z wydziałami oświatowymi samorządów w zakresie:

a) nawiązywania kontaktu w celu inspirowania akcji czytelniczej i samoksztalceniowej,

b) udzielania pomocy instrukcyjnej, poradnictwa,

c) pomocy w szkoleniu przodowników,

d) wizytowania w charakterze czynnika fachowego prac (w miarę pozytywnie układających się stosunków).

9. Szkolenie pracowników:

a) Organizowanie kursów informacyjnych i specjalnych dla podinspektorów szkolnych do spraw O. i K. D. w zakresie czytelnictwa i samoksztalcenia w powiatach.

b) Współdziałanie z referatami bibliotek w zakresie szkolenia bibliotekarzy w dziale pedagogiki bibliotecznej.

c) Organizowanie kursów i konferencji dla przodowników pracy oświatowej (działaczy społ. ośw. w organizacjach).

d) Organizowanie kursów informacyjnych i konferencji dla wszystkich pracowników O. i K. D. celem koordynacji pracy.

e) pobudzanie do samoksztalcenia pracowników i pomoc w tej dziedzinie.

f) Uzupełnianie programów szkolenia w innych działach pracy zagadnieniami z czytelnictwa samokształc., szerzej — w zakresie przysposobienia bibliotecznego.

g) Organizowanie łącznych konferencji pracowników państwowych, działaczy społecznych i samorządowych w celach sprawozdawczych, informacyjnych, instrukcyjnych itp.

10. Opracowywanie wytycznych dla inspektorów szkolnych.

11. Zbieranie materiałów eksponatów dla pracowni Wydz. O. i K. D., jako pomocy instrukcyjnej (materiały wymienne, wzory itp.) dla instruktorów i działaczy społeczno-oświatowych.

12. Czuwanie nad uzupełnieniem biblioteki Wydziału publikacjami w zakresie pracy wizytatora i potrzeb samoksztalceniowych pracowników.

13. Opracowywanie sprawozdań z pracy w okręgu szkolnym.

14. Urzymywanie kontaktu z instytucjami (badawczo-naukowymi) oświatowymi i kulturalnymi na terenie okręgu.

B. Wytyczne programowe.

I. Praca nad rozwojem czytelnictwa przewiduje:

1. Planową organizację czytelnictwa, zapewniającą bibliotekom największą wydajność społeczną.

2. Wiązanie z bibliotekami powsz. wszystkich instytucji O. i K. D. dla pełnego wyzyskania bibliotek w celach oświaty dorosłych oraz skoordynowanie pracy bibliotekarzy z całokształtem prac kult.-ośw.

3. Współdziałanie z referatem bibliotek w celu stałej koordynacji prac, m. in. dla starań o prowadzenie przez biblioteki czytelń z księgozbiorem podręcznym i o przyjmowanie w bibliotekach zespołów na praktyczne ćwiczenia z przysposobienia czytelniczego.

4. Szkolenie pracowników okr. szk. w zakresie organizowania czytelnictwa.

5. Rozpowszechnianie czytelnictwa przy pomocy pedagogiki bibliotecznej z zastosowaniem różnorodnych form w oparciu o wszystkie ogniska O. i K. D. i organizacje społeczne.

6. Akcję przelamującą bierność grup społecznych w stosunku do czytelnictwa, pogłębiającą stosunek do książki i doprowadzającą do samokształcenia i samowychowania.

7. Współdziałanie w przysposobieniu czytelniczym na terenie wszystkich placówek O. i K. D. (uczestnicy świetlic, szkół, kursów, wyższych szkół ludowych itp.) przechodzą przysposobienie czytelnicze).

II. Samokształcenie.

W okresie „zapóźnienia wojennego” samokształcenie występuje m. in. jako forma zastępcza w stosunku do kształcenia systematycznego, uzupełniająca luki, dąży nadto do budzenia zainteresowań i zaspokajania najistotniejszych potrzeb duchowych, problematyzowania psychiki i kształtowania osobowości; wiąże się również z samowychowaniem.

1. Wizytator inicjuje i popiera poradnie samokształceniowe i koła samokształcenia.

2. Czuwa nad prowadzeniem w szkołach dla dorosłych techniki pracy umysłowej, przysposobienia czytelniczego i przygotowania do samokształcenia, przewidzianych w nowych programach szkół dla dorosłych (jęz. polski) i rozpowszechnia właściwą technikę pracy umysłowej w samokształceniu i samouctwie.

3. Inicjuje podręczniki i pomoce do pracy samokształceniowej.

III. Dział popularyzacji wiedzy przewiduje:

1. Inspirację i dbałość o popularyzację wiedzy oraz zbieranie materiałów krytycznych w stosunku do istniejących pomocy (czasopisma, książki, muzea, radio, kinofilm naukowy itp.).

2. Zbieranie pomysłów, projektów z terenu i sygnalizowanie potrzeb terenu w tym zakresie.

IV. Kształcenie korespondencyjne:

1. Opieka nad kursami korespondencyjnymi w terenie.

2. Pomoc instrukcyjno-metodyczna.

3. Propagowanie kursów korespondencyjnych w okręgu.

C. Formy pracy związane z czytelnictwem i samokształceniem.

Wszystkie formy pracy kulturalnej i oświatowej jeśli w naturalny sposób nie wiążą się z czytelnictwem i samokształceniem, świadomy i przygotowany pracownik oświatowy powiąże metodycznie z dobrym wynikiem.

1. Domy społeczne, świetlice, kluby, teatry wprowadzają czytelnictwo i samokształcenie poprzez następujące formy:

1. Biblioteki i czytelnie, najważniejsze warsztaty pracy nad rozwojem czytelnictwa i samokształcenia, prowadzone przy współpracy instrukcyjnej referatu bibliotek. Korzystanie z tych placówek można upowszechnić poza przysposobieniem czytelniczym uczestników — przez środki plastyczne, jak:

a) katalogi ściennie stałe,

b) katalogi zmienne, zagadnieniowe, wiążące się z ważniejszymi zdarzeniami i uroczystościami, autorskie itp. z wyzyskaniem elementów rysunku, ilustracji oraz innych ozdób graficznych w formie; w treści zaś — cytaty i recenzji,

c) albumy recenzji,

d) plansze, plakaty, wywieszki, hasła, „złote myśli” związane z tematami wieczornic literackich itp.,

e) wystawy książek (związane z wybranymi problemami, autorami, okresami twórczości, świętem książki itp.).

2. Formy rozrywkowe związane z czytelnictwem i samokształceniem, mają następujące cele: — zbliżają masy nie zainteresowane książką do czytelnictwa,

— dla czytających są sprawdzianem wiadomości i pogłębieniem,

— często są zachętą do pracy samokształceniowej.

Do najpopularniejszych należą:

a) gry i zabawy towarzyskie (każdą grę można tak zmodyfikować, że w treści będzie się wiązała z czytelnictwem),

b) konkursy rozrywkowe, szarady, rebusy związane z autorami, tytułami, bohaterami, problemami, epokami itp.,

c) zabawy taneczne z urozmaicheniem kulturalnym w oparciu o literaturę.

3) Teatralne formy pracy jak:

a) recytacje poezji,

b) inscenizacje fragmentów powieści, dramatów,

c) sądy inscenizowane (zagadnienie, autor, książka, bohater itp.),

d) teatr samorodny.

4. Planowe, przygotowane rozrywki:

a) wieczory artystyczne (wieczornice),

b) widowiska,

c) wieczornice literackie.

5. Pogłębione formy czytelnictwa:

a) głośne czytanie z dyskusją,

b) wieczory dyskusyjne literackie,

c) odczyty i pogadanki związane z literaturą,

d) koła planowego czytania,

e) gazetka ścienna i żywa,

- f) święto książki, (dzień, tydzień, miesiąc).
6. Wreszcie jako osiągnięcie wyższe:
- a) konkursy, zespoły dobrego czytania,
 - b) koła samokształceniowe.
7. W większych ośrodkach powinny być zorganizowane: poradnie samokształceniowe, działające bezpośrednio i korespondencyjnie.

II. W instytucjach systematycznego kształcenia, jak:

Szkoły powsz., szkoły i kursy zawodowe, wyższe szkoły ludowe, gimnazja i licea — nauczyciele powinni wykorzystać wszystkie możliwości w związku z rozwojem czytelnictwa i samokształcenia, w szczególności:

1. Dydaktyczne powiązanie wszystkich nauczanych przedmiotów z biblioteką szkolną i pozaszkolnymi.
2. Przystosowanie czytelnicze (lekcje w bibliotece).
3. Technika pracy umysłowej z naciskiem na zasady samokształcenia (dbałość o wykonanie odpowiednich części nowych programów).
4. Wycieczki do bibliotek i czytelni.
5. Koła dyskusyjne, literackie, planowego czytania i samokształcenia.
6. Gazetki ścienne i żywe.
7. Konkursy rozrywkowe.
8. Wieczornice.

III. Instytucje organizujące wczasy poprzez:

- wycieczki,
- obozy,
- półkolonie,
- kolonie,
- domy wypoczynkowe,
- wczasy dnia codziennego

powinny być organizowane w związku z czytelnictwem:

1. Biblioteki ruchome.
2. Czytelnie.
3. Rozrywki (por. wyżej C. I, 2 a), b), c).
4. Teatr itp.

Samokształcenie, ze względu na wypoczynkowy charakter tych placówek, będzie miało mniejsze zastosowanie.

Można tu wprowadzić wieczory dyskusyjne, kluby dyskusyjne oraz inne formy budzenia zainteresowań.

Dyrektor Departamentu:
Andrzej Przedpeński

Załącznik do instrukcji w zakresie czytelnictwa i samokształcenia.

SPIS

książek pomocnych w pracy wizytatora czytelnictwa i samokształcenia.

wybór

1. Arct M. — Jak powstaje książka. W-wa 1930, M. Arct, wyd. III.
2. Arct M. — Piękno w książce, W-wa 1926 r., s. 46.

3. Banach K. — Konkurs dobrego czytania książki. W-wa 1933, s. 64. Centr. Komitet do spraw młodzieży wiejskiej.

4. Bykowski L. — W sprawie pedagogiki bibliotecznej. W-wa 1938, s. 19. Szkic programowo-dyskusyjny.

5. Bystroń J. St. — Człowiek i książka. W-wa G. i W. 1935, s. 157.

6. Dąbrowska J. i Skarzyńska J. — Praca z książką naukową, mapą, tablicą statystyczną, wykresem. W-wa Inst. Ośw. Dor. 1936.

7. Dąbrowska W. — „Walka o książkę“, wyd. II w przygotowaniu (pierwsze wydanie splonęło w powstaniu).

8. Dimnet E. — Sztuka myślenia (ang.), tł. Czerniewski. W-wa Trzaska, Ewert i Michalski.

9. Dobrowolska H. — Grafika książki a czytanie. W-wa 1933, s. 112.

10. Drozdowicz-Jurgielewiczowa Ir. — Upodobania czytelniczek dorosłych. W-wa I. O. D. 1939.

11. Grycz Józef — Bibliotekarstwo praktyczne w zarysie. W-wa Czytelnik 1945.

12. Hertz D., Kipówna Ł. — W poszukiwaniu nowych metod pracy oświatowej. Wychowanie obywatelskie przez korespondencję, W-wa 1932. Powsz. Uniwer. Kor., s. 131.

13. Hryniewicz Z. — Czytelnictwo w bibliotekach robotniczych związków zawodowych. W-wa 1932, s. 84. Por. Bibl. Zw. Bibl. Polskich.

14. Książka w bibliotece. Katalog informacyjny. Praca zbiorowa pod redakcją W. Dąbrowskiej ze współudziałem J. Muszkowskiego, W-wa 1934. Poradnia Bibl.

15. Książka w pracy oświatowej. Praca zbiorowa pod red. W. Dąbrowskiej, Z. Kobylińskiego i J. Muszkowskiego, W-wa 1935, s. 40. Por. Bibl.

16. Kozłowski Wł. — Co i jak czytać. Wyd. VI. W-wa 1934, s. 243.

17. Kuchta J. — Książka zakazana. W-wa 1931

18. Kuglin J. — Jak powstaje książka. Lwów 1933, s. 34.

19. Mikucka A. — Przedmiot, zakres i metody badań nad czytelnictwem. W-wa 1938.

20. Muszkowski J. — Życie książki, W-wa s. 345.

2. Ostrowska B. Książka jutro czyli tajemnice geniusza drukarni. W-wa 1922, s. 108.

22. Pękalski J. Drogi książki. W-wa 1933, s. 96.

23. Przewodnik literacki i naukowy 1933-35. Kontynuacja „Książki w bibliotece“. Praca zbiorowa pod redakcją W. Dąbrowskiej. W-wa 1937. Por. Bibl.

24. „Przewodnik świetlicowy“ — Żywe i drukowane słowo t. IV p. red. Regulskiego.

25. Radlińska H. — Książka wśród ludzi, Państw. Wyd. Ks. Szk. Lwów (1938) wyd. III, s. 307 (w druku wyd. IV).

26. Radlińska H., Gutry M. i Groszlikowa — Czytelnictwo dzieci i młodzieży, s. 40.

27. Rubakin M. — Czytelnictwo młodzieży i różnice zainteresowań pokoleń. Odczyt wygłoszony na Międzynar. Kongresie Zrzeszeń Pedagogi-

cznych w Genewie, lipiec 1929 (ros.) tł. M. Gutry, Por. Bibl.

28. Rudniański S. — Technologia pracy umysłowej (higiena, organizacja, metodologia). W-wa 1933, str. 223. Wyd. II, 1939.

29. Skarżyńska J. — Jak czytać książki i gazety (instrukcje dla samouków i kółek samokształc. Inst. Ośw. Dor. W-wa 1939). Wyd. IV w druku.

30. Spasowski W. — Podstawy filozofii samokształcenia (w druku).

31. Spasowski W. — Zasady samokształcenia W-wa 1923, s. 231.

32. Weitsch E. — Technika pracy umysłowej. Przewodnik w samokształceniu i oświacie. W-wa 1938, s. 52 (nowe wydanie w druku).

33. Wojciechowski K. — Łączność szkoły z biblioteką publiczną, W-wa 1938.

34. Wojciechowski K. — Systematyczne rozpowszechnianie czytelnictwa (przysposobienie czytelnicze). W-wa 1938, s. 24.

Poz. 165.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. O. 40649/46

Kraków, dnia 17 września 1946 r.

OKÓLNIK NR. 25

W związku z szeregiem wystąpień publicznych młodzieży w czasie rozmaitego rodzaju uroczystości stwierdziłem, że młodzież

1) nie umie w należyty sposób maszerować przez ulice i defilować przed władzami;

2) nie umie w czasie nabożeństw, uroczystości, przemówień itp. stać spokojnie w orydyku i przyzwyczajenie się zachowywać;

3) nie potrafi w takim samym orydyku, w jakim przyszła, opuszczać miejsca uroczystości, lecz czyni to beładnie, samorzutnie i każdy(a) na własną rękę;

4) nie umie śpiewać Hymnu Państwowego, względnie innych pieśni jak „Rota“ czy „Warszawianka“.

5) nie pojmuje istoty uroczystości, powagi sztandaru szkolnego ani tego, że każda uroczystość i każde wystąpienie publiczne szkoły musi być połączone z odpowiednio godną i karną postawą całej grupy szkolnej.

Fakty powyższe każą mi wnioskować, że szkoły dotąd nie opanowały młodzieży nawet pod względem porządkowym i nie wyrobiły w niej podstawowych zasad karności, bez czego trudno jest mówić o jakimś głębszym oddziaływaniu wychowawczym.

Polecam zatem, aby szkoły niezwłocznie przemyślały i zastosowały środki, zmierzające do usunięcia niedomagań powyżej zaznaczonych, a w szczególności:

1) nałożyły na wychowawców fizycznych obowiązek stałego ćwiczenia młodzieży w zakresie musztry, marszu, stawania na baczność, oraz utrzymywania karności i porządku w czasie uroczystości, defilad, zbiorowych wystąpień

i tp.; w czasie samych wystąpień publicznych wychowawcy fizyczni obejmują komendę nad całą szkołą;

2) nałożyły na opiekunów klasowych, względnie wyznaczonych specjalnie do każdej klasy nauczycieli, obowiązek asystowania klasie w czasie całego przebiegu uroczystości i czuwania nad jej zachowaniem; to samo odnosi się do przebywania młodzieży w teatrach czy na koncertach, gdzie opiekunowie klasowi, względnie nauczyciele, zasiadają razem ze swoją klasą, a nie odrębnie; przy tej okazji należy przypomnieć nauczycielstwu, że obowiązki pedagogów nie kończą się z chwilą odbycia lekcji i że muszą oni być razem z młodzieżą wszędzie tam, gdzie młodzież występuje gromadnie;

3) wdrożyły młodzież do przyzwoitego zachowania się w miejscu publicznym, a zwłaszcza wytłumaczyły, że na robienie głośnych uwag pod adresem starszych kolegów lub koleżanek, rozmawianie w czasie uroczystości, palenie papierosów czy łuskanie orzechów w miejscu publicznym i w momentach uroczystych, śmiechy i dowcipy itp. przejawy niekulturalnego zachowania uwłaczają godności ucznia i kompromitują szkołę;

4) wyjaśniły młodzieży znaczenie sztandaru w ogóle, a szkolnego w szczególności i pouczyły, jak należy oddawać sztandarowi honory;

5) nauczyły młodzież śpiewać Hymn Państwowy oraz najpopularniejsze pieśni, śpiewane podczas uroczystości publicznych.

Ze swej strony będę bronił szkoły przed nadmiarem uroczystości i połączonych z nimi wystąpień publicznych, ale jednocześnie proszę o skrupulatne i skuteczne wykonanie powyżej wyłuszczonych zleceń.

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne i wszystkie szkoły średnie, zawodowe i zakłady kształcenia nauczycieli w Okręgu.

Kurator Okręgu Szkolnego
Wł. Gałęcki

Poz. 166.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 33178/46.

Kraków, dnia 3. VIII. 1946 r.

W sprawach: I. Potrącania podatku od wynagrodzeń pracowników szkół prywatnych. —

II. Wydawnictw Zachodnich.

I. Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 8. VII. 1946 r. Nr. III. OK. 1210/46, w związku z pismem Ministerstwa Skarbu z dnia 17. V. 1946 r. Nr. 2—V—226/46 oświadczyło co następuje:

„Zdarzają się wypadki, że niektóre szkoły prywatne niedopełniają obowiązku potrącania podatku od wynagrodzeń pracowników szkoły, wynikającego z postanowień dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. o podatku od wynagrodzeń (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 220), względnie po potrąceniu tego podatku nie odprowadzają go w

terminie do kas skarbowych, a nawet potrącone kwoty z tego tytułu obracają na inne cele.

W ostatnim wypadku szkoły dopuszczają się sprzeniewierzenia sum podatkowych, za które przewidziana jest surowa sankcja karna w art. 181 Ordynacji Podatkowej (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 14, poz. 134), w brzmieniu dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych oraz nawiązek (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 312), w szczególności winny niewpłacenia sum potrąconych podlega karze grzywny do 50.000 zł, lub karze aresztu do 6 miesięcy, albo obu karom łącznie.

Tego rodzaju przestępstwa podatkowe ścigane są przez władze skarbowe z całą surowością prawa.

Ministerstwo Skarbu w powołanym na wstępie piśmie zaznaczyło, że wszelkiego rodzaju wnioski kierownictwa szkół prywatnych o umorzenie potrąconej a nieodprowadzonej do kas skarbowych sumy z tytułu podatku od wynagrodzeń, bądź też o niestosowanie sankcyj karnych względem tych osób, które dopuściły się przestępstw podatkowych nie będą uwzględniane.

Ministerstwo Oświaty przypomina o obowiązku dokonywania potrąceń podatku od wynagrodzeń i odprowadzania sum potrąconych do kas skarbowych w terminie ustawowym tj. w terminie dni 7 po upływie miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiła wypłata wynagrodzenia (art. 14 ustęp 1 dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. o podatku od wynagrodzeń) Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 220".

II. Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 18. VII. 1946 r. Nr. B. Z. O. 714/46 zawiadomiło, że z inicjatywy Zachodniej Agencji Prasowej i Polskiego Związku Zachodniego (Poznań, Chełmońskiego 2) powstało „Wydawnictwo Zachodnie”, którego zadaniem jest publikowanie prac dotyczących Ziemi Odzyskanych, a specjalnie problemu niemieckiego.

Ukazały się pierwsze prace:

- 1) B. Danielewski, I. Kolipiński, Dr. Rogalski: „Niemcy rozgromione“ (300 zł).
- 2) „Ziemie odzyskane... odzyskani ludzie“ — praca zbiorowa (80 zł).
- 3) „Łużycom wolność“ — praca zbiorowa (80 zł).
- 4) T. Kraszewski: „Były i będą nasze“ — pogadanki o Ziemiach Odzyskanych (35 zł).

„Wydawnictwo Zachodnie“ przyznaje około 30% rabatu przy hurtowych zamówieniach.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
Mgr. J. Lassowski

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje państw. i pryw. szkół średnich ogólnokszt. zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

Poz. 167.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. KN. 16234/46.

Kraków, dnia 16. IX. 1946 r.

Sprawa: Ustalenie stosunku prawnego między Z. K. N. a kursami pedagogicznymi.

W związku z pismem Kuratorium Okr. Szk. Krakowskiego z dnia 26. IV 1946 r. Nr. KN—16234/46 w sprawie w nagłówku wymienionej Ministerstwo Oświaty wyjaśniło, że:

1. Postawę prawną istnienia Kursów Przygotowawczych stanowi Dekret z dnia 23 listopada 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. U. R. P. z dnia 29 stycznia 1946 r. Nr. 2, poz. 9) oraz zarządzenie Min. Oświaty z dnia 16 lipca 1945 r. w sprawie organizacji roku szkolnego 1945/46 w szkolnictwie ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli (Dz. U. Min. Ośw. Nr. 2, poz. 62).

2. Samodzielne kursy przygotowawcze nie związane bezpośrednio z żadnym zakładem K. N. zależne są pod względem organizacyjnym od Inspektoratu Szkolnego danego rejonu, pod względem pedagogicznym od dyrektora najbliższego zakładu K. N., któremu Kurator O. S. zlecił nadzór nad kursem.

3. Absolwentom tych kursów należy wydawać świadectwa tego samego rodzaju co absolwentom kursów istniejących przy zakładach K. N. po myśli pisma Min. Oświaty z dnia 18 kwietnia 1946 r. Nr. II. Sr. 1915/46.

4. Świadectwa wydawane absolwentom Kursów Przygotowawczych zorganizowanych przez inspektora szkolnego, winny być zaopatrzone w pieczęć inspektoratu szkolnego.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Dr. St. Skalski
Naczelnik Wydziału

Otrzymują:

Zakłady Kształcenia Nauczycieli i Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

Poz. 168.

Odpis

Nr. wchodz. 592/1

Ministerstwo Obrony Narodowej
Departament Poboru i Uzupełnień
Nr. 882/K/1

18 lipca 1946 r.

Ministerstwo Oświaty

Warszawa

W załatwieniu tamt. pisma Nr. I/pers.—2537/46 z dnia 22. VI. 1946 komunikuję:

1. Ministerstwo Obrony Narodowej każdorazowo zarządzając pobór rekruta uwzględnia ciężkie położenie młodzieży, która nie miała możliwości kształcić się podczas okupacji i udziela odroczeń na okres 1-go roku.

Przy obecnie mającym nastąpić poborze rocznika 1925 odroczenia zostały udzielone:

- a) uczniom ostatniej klasy gimnazjum i skróconych kursów klasy IV-tej,
- b) uczniom wszystkich klas liceum i skróconych kursów I-szej i II-giej klasy licealnej,
- c) słuchaczom wyższych zakładów naukowych,
- d) słuchaczom kursów przysposobienia budowlanego.

Formalności związane z odroczeniem załatwia Rejonowy Komendant Uzupelnień na podstawie zaświadczenia, względnie imiennego spisu uczni (słuchaczy) przedłożonego przez Dyрекcję Szkoły, Kursu, lub Zakładu na wyżej wymienione klasy, kursy lub równorzędne zakłady naukowe.

2. Wszyscy ci, którzy przerwali naukę i ochotniczo wstąpili do wojska, bądź też zostali powołani jako roczniki poborowe, będą zwalniani z wojska stopniowo, gdyż zwolnienie ich jednocześnie wytworzyłoby poważną lukę w jednostkach Wojska Polskiego, powodując zmniejszenie gotowości bojowej Armii.

Szef Departamentu i Uzupelnień:

(—) płk. Juzwa

Szef Wydziału Poboru i Ewidencji

(—) ppłk. Bogadenko

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr I-Pers. 11657/46

Warszawa, dnia 16 września 1946 r.

Spr.: odroczenie służby wojskowej

Otrzymują: Kuratoria O. S.

podaje się do wiadomości i wykonania.

Dyrektor Departamentu,

(—) Kuroczko

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 42770/46

Kraków, dnia 21. IX. 1946

Spr.: Odroczenie służby wojskowej.

Odpis pisma w sprawie w nagłówku wymienionej przesyła się do wiadomości i stosowania się.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Dyrekcje państw. i prywat. szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

Poz. 169.

Prezes Rady Ministrów
Nr. O-III-51/25

Odpis

Warszawa, dn. 27 lipca 1946 r.

Podarunki dla przełożonych.

Do

Ob. Ob. Ministrów

Doszło do mojej wiadomości, że w niektórych urzędach państwowych praktykuje się zbiórki pieniężne między pracownikami celem nabycia prezentów dla przełożonych z okazji imienin itp. Ist-

nieje uzasadniona obawa, aby w młodym organizmie administracji państwowej nie zakorzenił się zwyczaj manifestowania swego stosunku osobistego do przełożonego drogą opodatkowania szerszego grona współpracowników pociągającego za sobą wydatki pieniężne, na których pokrycie nie mają środków a często i ochoty. Pracownicy ci z wyjątkiem grona inicjatorów nie chcąc narażać się przełożonym pod presją psychiczną uczestniczą w podobnych akcjach niejednokrotnie zapożyczając się.

Ponieważ tego rodzaju praktyka jest z różnych względów godna potępienia, zwracam się do Ob. Ob. Ministrów z prośbą o wydanie w ich zakresie działania stosownych zarządzeń zapobiegawczych.

Jestem zdania, że najlepszą formą okazania sympatii przełożonemu ze strony współpracowników jest zademonstrowanie mu w toku codziennej pracy sumienności i pracowitości w wykonywaniu obowiązków służbowych oraz dołączenie starań, by tą drogą przyczynić się nieustannie do podnoszenia poziomu sprawności danego urzędu.

Prezes Rady Ministrów

(—) Edward Osóbka-Morawski

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. GM. Pres-2894/46

Warszawa, dn. 22 sierpnia 1946 r.

Proszę o podanie treści powyższego pisma do wiadomości wszystkich podległych mi pracowników.

Ze swej strony zaznaczam, iż obowiązkiem każdego przełożonego jest przeciwdziałanie praktykom, na które zwrócił uwagę Obywatel Prezes Rady Ministrów.

Minister

Wycech Cz.

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, Państwowe Szkoły Akademickie i Wyższe, Muzeum Zoologiczne, Biblioteka Narodowa i Śląska Bibl. Publ., Archiwa Państwowe, Delegat do Spraw Ochrony Przyrody, Delegaci do spraw młodz. szkół wyż. P. Z. W. S.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 37984/46

Kraków, dn. 30. VIII. 1946

Odpis pisma w sprawie w nagłówku wymienionej przesyła się do wiadomości i przestrzegania.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, oraz Dyrekcje wszelkiego rodzaju szkół średnich państwowych i prywatnych w Okręgu.

Poz. 170.

II. Pieczęci szkolnych

OGŁOSZENIA O ZAGUBIENIU

I. Świadectw dojrzałości: -

a) Czerwiński Lucjan niniejszym unieważnia zgubione dn. 26. VI. 1946 r. świadectwo dojrzałości, wystawione przez Dyрекcję IV państw. gimnazjum i liceum w Krakowie,

b) Szutowicz Olga, ur. 2. IX. 1920 r. zamieszkała w Krakowie, Urzędnicza 44, unieważnia zgubione świadectwo dojrzałości, wydane 25. II. 1946 r. przez gimnazjum państw. IX. w Krakowie.

a) Skradziono okrągłą pieczęć urzędową z orłem i napisem Kierownictwo Publ. Szkoły Pow-szechnej Nr. 2 im. Król. Jadwigi w Jaworznie,

b) skradziono okrągłą pieczęć urzędową z orłem i napisem: Kierownictwo Publ. Szkoły Pow-szechnej w Rzekach—Lipiu—Sadku.

c) Skradziono okrągłą pieczęć urzędową z orłem i napisem: Kierownictwo Publ. Szkoły Pow-szechnej Nr. 1 w Starej Wsi.

Pieczęcie powyższe unieważnia się.

CZĘŚC NIEURZĘDOWA

Przemówienie Kuratora Okręgu Szkolnego na otwarciu roku szkolnego na dziedzińcu wawelskim

Na progu nowego roku szkolnego witam Was, koleżanki i koledzy, szkół kierownicy i nauczyciele, witam Was, drogie dziewczęta i chłopcy kochani.

Gdy patrzę stąd na to morze młodych głów — raduje się serce i gdyby można było te wasze zastępy pokazać ogółowi społeczeństwa, radowałyby się serca ogółu, bo nie masz milszego widoku, nad zgromadzone tak liczne, szeregi młodzieży, która po wypoczynku słonecznych wakacji, opalona, rażna i wesola karnie staje do nowego okresu rocznej pracy.

Dostojnie i pięknie rozpoczynacie rok szkolny — tak dostojnie i tak pięknie, jak nikt z młodzieży w Polsce całej, a jak dotąd nie rozpoczynała pracy również i młodzież krakowska.

Dostojnie, — bo zgromadziliście się w sanktuarium polskiej przeszłości, bo z tych murów, strzelistych kolumn i koronkowych krużganków patrzą na Was wieki i mówi do Was historia nasza przez duchy dostojnych postaci, które się ongiś wśród tych murów przesuwaly.

Rozpoczynacie rok **pięknie** — bo z tego ogromu wawelskiego zamczyska przemawia do Was również zaklęte w nim piękno, które się spogęguje, gdy za chwilę rozlegną się dźwięki muzyki polskiej i wypełnią to wnętrze przedziwną harmonią artystycznych wrażeń wzroku i słuchu.

Na wstępie do swej rocznej pracy dokonujecie w ten sposób **uroczystego aktu** złożenia podwójnego hołdu: polskiej przeszłości, której wielkość symbolizuje ten zamek i polskiej sztuce w jej najsubtelniejszym, najbardziej niematerialnym, a najmocniej uczuciowym przejawie — w muzyce.

Pragnąłbym, aby ten uroczysty akt tak niezwykłego rozpoczęcia roku szkolnego **nadał właściwy kierunek** myślom i sercom waszym.

Pragnąłbym, aby myśli i serca Wasze były zawsze **zwrócone ku Polsce**, której nieprzemijającej, wiekuiestej wielkości i piękna znakiem jest Wawel. My wszyscy, wasi nauczyciele i wychowawcy, chcielibyśmy, aby Polska była zawsze ośrodkiem głównym waszych zainteresowań i zdobywanej przez was wiedzy. Dążymy do tego, abyście poznawali nasze ziemie, ich różnorodność, bogactwo i krasę. Chcemy wpajać w Was gruntowną znajomość naszych dziejów, abyście wiedzieli i czuli, że Polska się nie od wczoraj poczęła i że nasza kultura jest dorobkiem wieków, a rozumna i dobra tradycja jest ozdoba i podpora bytu narodowego. Chcielibyśmy zarazem, abyście dzieje nasze nie tylko znali, ale i rozumieli, abyście nie byli bezkrytycznymi chwalcami przeszłości, lecz odróżniali, co było w niej dobrego, a co złego, pojmovali, na czym polega postęp i że „każda epoka ma swe własne cele i zapomina o wczorajszych snach“. Zmierzamy ku temu, aby przez dobrą znajomość ojczystej historii doprowadzić Was do zrozumienia współczesnej polskiej rzeczywistości, która — jak każda rzeczywistość — jest wyrazem przemian i procesów historycznych. Staramy się wychowywać Was przez naszą przebogata, mądra i piękna literaturę, po przez oddziaływanie na Was polskiej sztuki, w czym nam walnie pomagają polscy artyści, również zatroskani o Waszą przyszłość jak i my, że się posłużę przykładem choćby dzisiejszego dnia, kiedy dzięki inicjatywie i wysiłkom dyrektora Filharmonii p. Maklakiewicza i zgromadzonym tu polskim artystom-muzykom macie możność tak pięknego rozpoczęcia roku szkolnego. Wiedzieć musicie, że idea przewodnią opracowanych przez Ministerstwo Oświaty programów szkolnych jest „Polska i jej kultura“ i że zatem, na te rozległe zagadnienia muszą być zawsze i przede wszystkim

nastawione wasze myśli i serce. I dlatego też w dniu rozpoczęcia waszej rocznej pracy przeprowadzono Was tu na Wawel, abyście zaczęli od złożenia kornego hołdu i pokłonu **Polsce**.

Składacie również hołd pięknu, odzwierciedlonemu w sztuce. Chcielibyśmy uczynić Was jak najbardziej wrażliwymi na piękno w każdym jego przejawie, wrażliwość ta bowiem pogłębia charaktery ludzkie i decyduje o poziomie kulturalnym człowieka. Co więcej — wrażliwość na piękno wysubtelnia i uszlachetnia, czyni podatnym na wszelkie dobre wpływy. Ten, kto nauczy się dostrzegać i miłować piękno w sztuce i w naturze, nosi je w sobie, a gdy je nosi w sobie, wystrzega się brzydoty i zła także w słowach i czynach swoich. A czegoż więcej pragnąć możemy, jak nie tego, aby nauczyć Was pięknie czynić i walor pięknych słów potwierdzać zawsze dobrym działaniem.

To też, gdy za chwilę rozkołyszą się fale dźwięków, a muzyka Polska poruszy wasze serca, bo taki już jest przywilej tej sztuki, — budzi u ludzi podniosłe i subtelne uczucia — poddajcie się jej wpływom całym jestestwem swoim i w głębi dusz swoich na progu nowego roku szkolnego przyrzeknijcie sobie, że każdego dnia i w każdych okolicznościach, w pracy i w godzinach wytchnienia czy rozrywki, w słowach i czynach, w stosunkach z ludźmi i w osądach samego siebie kierować się będziecie kultem piękna, a pogardzać brzydotą, przez co służyć będziecie idei do-

bra, zwalczając jednocześnie zło w każdej jego postaci. Wówczas dojrzeć w Was będzie zwolna i odradzać się splugawiony i zdeptyany przez wojnę — człowiek.

Dziewczęta i chłopcy, życzę Wam, aby cały ten rok przeszedł Wam tak dostojnie, podniosłe i pięknie, jak go zaczynacie.

Koleżanki i koledzy nauczyciele, życzę Wam pełni sił w Waszej ciężkiej pracy, pełni zadowolenia z Waszych trudów, które osiągniecie przede wszystkim wówczas, gdy spłynie na Was całkowite zaufanie i miłość waszych wychowanków. A te cudowne kwiaty rodzą się w murach szkolnych wtedy, gdy się do młodzieży podchodzi z umiłowaniem i z wiarą, że w młodych duszach tkwią nieprzebrane zasoby idealizmu i dobra, które trzeba umieć wyzwolić i skierować na właściwe tory.

Panu Dyrektorowi Filharmonii Państw., mojemu kochanemu uczniowi, Janowi Maklakiewiczowi, Panu Dyrygentowi Bierdiajewowi, solistom i członkom zespołu orkiestralnego w imieniu zebranych nauczycieli i młodzieży, w imieniu całego Kuratorium Szkolnego i własnym składam najserdeczniejsze słowa podziękowania za tę uroczystą i piękną inaugurację roku szkolnego, zanosząc jednocześnie prośbę, abyście o tych naszych dziewczętach i chłopcach także i w ciągu roku pamiętali i zechcieli ich wspólnie z nami wychowywać przez szlachetne oddziaływanie waszej cudownej sztuki.

W. Galecki

Dr. H. MROZOWSKA

Czego i jak mamy uczyć z historii w bieżącym roku szkolnym

II. Gimnazjum ogólnokształcące.

Gimnazjum w bieżącym roku szkolnym składa się, jak wiemy, z klas II, III i IV. Ponadto gdziegdzie zorganizowane zostały klasy wstępne, przeznaczone dla tej młodzieży, która przy przejściu do gimnazjum nie ma za sobą pełnowartościowej siedmioklasowej szkoły powszechnej. Program klasy wstępnej odpowiada w zasadzie kursowi klasy VII szkoły powszechnej według planu ministerialnego na rok 1945/46, a więc w zakresie historii winien obejmować w ujęciu propedeutycznym okres dziejów polskich od powstania styczniowego do wybuchu wojny 1939 roku.

Ponieważ skład uczniowski tych klas, noszących charakter klas zbiorczych, jest różnorodny, a poziom wiedzy może okazać się bardzo nierówny, należy przeto, według zarządzenia Ministerstwa Oświaty, po upływie miesiąca od rozpoczęcia nauki, na specjalnym posiedzeniu Rady Pedagogicznej, ustalić taki program zajęć na bieżący rok szkolny, aby umożliwić sobie uzupełnienie braków pozostałych z poprzednich klas i wyrównać niedociągnięcia w opanowaniu przez młodzież

przeznaczonej na dawną szkołę powszechną wiedzy historycznej.

W klasach gimnazjalnych II i IV zasadniczo należy realizować „Tymczasowy program” przeznaczony na dane klasy czyli dawny program czteroletniego gimnazjum ze zmianami, które zostały zarządzone przez Ministerstwo wkrótce po wznowieniu szkolnictwa polskiego po wojnie, w końcu marca 1945 roku. Zmiany te dotyczą głównie wyboru szczegółowego materiału i jego ujęcia w rozwijaniu wskazanych w dawnym programie tematów historycznych i zgęszczają się w miarę posuwania się kursu historii ku końcowi gimnazjum.

Ogólnie biorąc materiał nauczania historii w „Tymczasowym programie” został zwiększony. Myślą bowiem przewodnią uchylnych zmian, jak to wyjaśniają uwagi załączone na końcu, było przede wszystkim nadanie przedmiotowi historii w gimnazjum charakteru kursu bardziej systematycznego, a więc mocniej związanego ciągłością czasową i genetyczną, z silnym jednocześnie podkreśleniem poznawczych wartości tej wiedzy, przy wielokrotnym jednak ostrzeżeniu przed

niebezpieczeństwem fałszowania lub pomijania prawdy historycznej i używania historii jako służki zaprzęgniętej do pracy dla celów propagandowych, politycznych lub jeszcze jakichś innych, niezgodnych z istotną naukową treścią historii. Nie przeszkadza to, oczywiście, zaktualizowaniu programu przez inne niż poprzednio rozmieszczenie akcentów w materiale historycznym, przeznaczonym dla kształcenia młodych umysłów, mianowicie, położenia nacisku na sprawy, które nabrały obecnie szczególnej ważności dla społeczeństwa polskiego i usunięcia w cień lub pominięcia tych, które ją straciły. Wszystkie te zmiany, wskazówki i uwagi pozostały nienaruszone i obowiązują każdego uczącego obecnie historii w gimnazjum.

Oprócz poprawek merytorycznych zostały jednocześnie zarządzone przez Ministerstwo w marcu 1945 r. zmiany programowe, związane z warunkami pracy, które powstały w owym pierwszym naszym powojennym roku szkolnym. Więc przede wszystkim ze względu na trwanie wówczas nauki zaledwie przez kilka miesięcy, we wszystkich ówczesnych klasach zrobiono skróty, drogą przesunięcia części materiału do klas następnych, co miało wyrównać się w klasie IV-tej, odciążonej przez skreślenia zrobione w szczegółowym materiale, dotyczącym ustroju i życia politycznego Polski sprzed roku 1939, przy tym ilość godzin historii została wówczas zwiększona w tej klasie do 2, a obecnie do 3 tygodniowo. Jak wiemy, w naszym okręgu szkolnym nadto w klasach I, złożonych z dzieci, które za okupanta nie uczyły się dziejów Polski, zastąpiono wówczas normalny w tej klasie program, obejmujący historię starożytną i wczesne średniowiecze przez krótki jednoklasowy kurs propedeutycznej historii polskiej, przenosząc na następne 3 klasy realizację programu historii całego czteroletniego gimnazjum. Te przesunięcia jeszcze obecnie mają swój bieg w starszych klasach. Jedynie obecna klasa II, o ile zawiera młodzież z zeszłorocznej klasy I, która powinna była normalnie przejść według programu historii starożytnej i wczesnego średniowiecza do pojawienia się Słowian na widowni dziejowej, nie ma żadnego uzasadnienia do obcinania w bieżącym roku szkolnym swego kursu.

Klasa II obejmuje więc materiał od początków Polski do końca XVII wieku na ogół zgodnie ze szczegółowym przedwojennym programem i dostosowanymi do niego dawnymi podręcznikami. Jednakże w nowym ujęciu należy wyraźniej powiązać uwzględnione w kursie partie dziejów powszechnych. W tej też klasie na początku musi znaleźć się miejsce dla rozszerzenia wiedzy o słowiańszczyźnie. Bogatego materiału z tej dziedziny dostarczą uczącym lub także uczniom różne wydawnictwa, które już po wojnie pojawiły się w dziale prehistorii, jak np. cytowana przy

szkole powszechnej pomocnicza książka Z. Podkowińskiej. Człowiek w czasach przedhistorycznych Państw. Zakł. Wyd. Szk. W-wa 1946;

Stefan Nosek: Słowianie w pradziejach ziem polskich. Nakł. Spółdzielni Pom. i Urząd. Szk. Kraków 1946, str. 167 z ilustracjami i mapkami;

T. Lehr-Spławiński: Początki Słowian. Nakł. Stud. Słow. Kraków 1946;

T. Manteuffel: Słowiańszczyzna pierwotna. Nakł. Księg. St. Kamiński w Krakowie. 1946. Str. 42 z mapkami.

Ponadto można polecić bardzo przystępnie opracowane, nadające się zarówno dla młodzieży jak nauczyciela prace prof. J. Widajewicza, jak np. Weleci. Wyd. Inst. Śląsk. Katowice. 1946. Str. 21.

Tegoż autora. Niemcy wobec Słowian Polabskich. Wyd. Inst. Zach. Poznań, 1946. Str. 63.

Tegoż autora. Słowianie zachodni a Niemcy w wiekach średnich. Wyd. Inst. Śląskiego. Katowice. 1946. Str. 43.

Tegoż autora. Świetopełk Morawski a Bolesław Chrobry. Wyd. Inst. Śląsk. Katowice. 1946. Str. 22 i inne.

Nie trzeba chyba uzasadniać, że na specjalnie troskliwą uwagę i nacisk ze strony nauczyciela winny zasłużyć takie sprawy, jak dzieje i znaczenie naszej granicy zachodniej, dostęp Polski do morza, stosunki z Prusami Wschodnimi, polskość i przynależność Śląska, walka z Niemcami, ich nienawiść do Słowian i wiele innych zagadnień ze stosunków politycznych, które w tym właśnie kursie mogą wyraziście wystąpić na tle przeznaczonego materiału programowego. W tych kwestiach podobnie jak dla prehistorii Polski i dla Słowiańszczyzny, znajdziemy pomoc w nowo-wczesnych wydawnictwach, np.:

Z. Wojciechowski: Polska — Niemcy dzieje wieków zmagania. Wyd. Inst. Zach. Poznań, 1945. Str. 266.

Z. Kaczmarczyk: Kolonizacja niemiecka na wschód od Odry. Wyd. Inst. Zach. Poznań, 1945. Str. 267.

J. Mitkowski: Pomorze Zachodnie w stosunku do Polski. Wyd. Inst. Zach. Poznań, 1946. Str. 221.

K. Górski: Krótkie dzieje Prus Wschodnich. Państw. Zakł. Wyd. Szk. Warszawa, 1946. Str. 92 i inne.

Wszystkie powyższe wydawnictwa obejmują zagadnienia podane w tytule od początków dziejów Polski aż do czasów obecnych, służyć więc mogą nie tylko dla klasy II, lecz także dla następnych. Ujęcie popularno-naukowe.

Dla wczesnej epoki Piastowskiej w ramach klasy II ukazała się też mapa ścienna znanego specjalisty w zakresie kartograficznych wydawnictw z historii. J. Natanson-Leskiego.

Okres X—XII w. Wyd. Spółdzielni Pomoce i Urządzenia Naukowe. Kraków. 1946.

W zakresie spraw gospodarczo-społecznych należy się bardziej szczegółowe naświetlenie kwestii chłopskiej i mieszczańskiej, tak aby znajomość rozwoju tych warstw nie ginęła całkowicie w cieniu wiedzy o szlachcie. Materiał historyczny dla tych problemów podany został ogólnie z nowych książek w dziełach takich, jak:

Z. Wojciechowski: Państwo Polskie w wiekach średnich. Dzieje ustroju. Nakł. Księg. Akad. Poznań. 1945. Str. 276.

J. Rutkowski: Historia gospodarcza Polski. Nakł. Księg. Akad. Poznań. 1946.

Szczegółowy materiał do stosunków chłopskich narasta powoli w publikacjach prof. Bujaka, Inglota, Szczołki i innych, rozrzuconych po czasopiśmie poświęconych poważnie zagadnieniom ludu lub w tygodnikach społeczno-naukowych czy literackich. Często zresztą wystarczy w nauczaniu nawet ten zasób materiału, który został zawarty w dawnych podręcznikach na kl. II J. Dąbrowskiego lub W. Moszczeńskiej — H. Mrozowskiej, byle zagadnienia, o których mowa nie były zepchnięte na szary koniec, byle obudzić w uczniach żywe zainteresowanie dla ważkich tych spraw, rzucić w umysły młodzieży ziarno siewu, na przyszłe czasy, dać jej podwaliny rzetelnej i trwałej wiedzy, która zostanie na całe życie jako fundament wykształcenia i ostoja poglądów społecznych, niezbędnych dla obywatela demokratycznej Polski.

W dziale kultury w klasie II według „Tymczasowego Programu” rozszerzona została sprawa reformacji przez uwzględnienie wiadomości o związanych z nią piśmiennictwie i szkołach.

W obecnym roku szkolnym znajdują się takie klasy II, w których grupuje się młodzież z dotychczasowych klas VII szkoły powszechnej z propedeutycznym kursem historii polskiej. W tych więc klasach drugich program historii, jak podaje zarządzenie ministerialne, winien objąć zasadnicze części materiału nauczania klasy I oraz całość średniowiecza. Historię nowożytną wobec tego należy przerzucić na przyszły rok szkolny, tak że w klasie III 1947/8 roku kurs takich klas będzie zawierał historię od końca XV w. do wybuchu pierwszej wojny światowej.

Tegoroczna klasa III to ta, która zaczęła naukę gimnazjalną po wyjściu Niemców w 1945 roku. O ile więc nie składała się wówczas z uczniów tajnego nauczania, rozpoczęła realizować właściwy program gimnazjalny dopiero w ubiegłym roku szkolnym, będąc w II klasie gimnazjalnej i w najlepszym razie, oprócz kursu klasy I, przerobiła z klasy II okres do końca Jagiellonów. W bieżącej więc klasie III-iej winna młodzież zakończyć program klasy II-iej i z III-iej wziąć okres nowo-

czesny aż do czasów pokoju zbrojnego, mniej więcej do roku 1870.

W stosunku do lat przedwojennych program III klasy został rozszerzony w zakresie stosunków poza europejskich. Dodano więc sprawę Chin, wprowadzono temat z dziejów Ameryki: „Wojna domowa w Ameryce Płn. — przemysłowa północ i plantatorskie południe. Abraham Lincoln i zniesienie niewolnictwa”.

Na kurs klasy III przypada sprawa przekształceń gospodarczo-społecznych i kulturalnych w XIX w., jedno z najistotniejszych zagadnień, gdy chodzi o rozumienie biegu wypadków następnego, naszego stulecia i orientowanie się w problemach współczesności. Opanowanie kwestii ekonomicznych i społecznych, jak wiadomo, przychodzi młodzieży gimnazjalnej z wielkim wysiłkiem, brak jej bowiem zarówno abstrakcyjnych pojęć teoretycznych, jak zasobu wiedzy materialnej; gdy zaś rozbudzić jej zainteresowania zwróceniem uwagi na otaczające przykłady z życia, gotowa jest najczęściej obecne sytuacje przenosić całkowicie w przeszłość i tłumaczyć najbardziej skomplikowane zjawiska ze swobodą zupełnej ignorancji jakimś posłyszonym hasłem, czy podchwyconym propagandowym okrzykiem. Wolno jej, gdyż na to jest młoda i uczy się w szkole, by prostować swe błędne ścieżki i ćwiczyć się we właściwym podejściu do rzeczy. Lecz takie okoliczności wymagają od nauczyciela specjalnie dobrego przygotowania. Nie wystarczy więc to, co znajduje się w podręcznikach szkolnych, niekiedy nawet dla ucznia. Tymczasem trudno powołać się na gotowe opracowania specjalistów, na kompendia o wyższym poziomie i monografie w zakresie nowoczesnej historii gospodarczej, gdyż na razie zostały one tylko zapowiedziane, np. cz. II dzieła prof. J. Rutkowskiego lub prace prof. N. Gąsiorowskiej, z których część znajduje się już podobno w druku. Chwilowo pozostaje więc nauczycielowi, pozbawionemu dostępu do jakichś ocalałych przedwojennych zbiorów książek śledzić bacznie periodyki, gdyż z nich nieraz można wyłuskać nadzwyczaj cenne wiadomości i poglądy w omawianej przez nas dziedzinie, nie mówiąc już o wskazówkach bibliograficznych, że przytoczę tylko dla przykładu świetny artykuł prof. J. Feldmana w czerwcowym, numerze miesięcznika „Twórczość”, zatytułowany: „Rozkład kultury mieszczańskiej” i oparty na wnikliwej analizie przemian w stosunkach gospodarczo-społecznych i kulturalnych minionego i bieżącego stulecia.

W klasie III zaznajamia się też młodzież z genezą innego doniosłego problemu współczesności, z rozwojem dążeń wolnościowych, zarówno w życiu osobistym, jak w istnieniu narodów, z realizacją demokratycznych ustrojów społeczeństw w XIX i XX w. Zgodzimy się pewnie wszyscy, że nie można dość mocno podkreślić, jakiej wagi jest to sprawa.

Nie wolno zbyć tego formalnie, nie ma się prawa dopuścić, aby dla doniosłych tych tematów zabrakło na lekcjach czasu. Te właśnie kwestie wolności i równości, socjalizmu, demokracji, narodowych dążeń i nacjonalizmu, pasjonujących młodzież, a mylnie, nieopatrznie czy lekkomyślnie przez nią traktowanych, winny być przed innymi z całą powagą, cierpliwie i w oparciu o dane naukowe wyjaśniane i tłumaczone przez nauczycieli historii. Będzie to w stosunku do młodzieży szkolnej, kto wie, czy nie jednym z najskuteczniejszych lekarstw na osławioną jej „reakcyjność”, sprawadającą się w istocie najczęściej do naiwnej indolencji myślowej, do nierozumienia szermowanych terminów i prostego braku wykształcenia.

W tymczasowym programie III klasy znalazły się w tym dziale uzupełnienia w stosunku do programu dawnego, np. osobną pozycję uzyskał Karol Marks i Fryderyk Engels oraz „Manifest Komunistyczny”, a w dziejach Polski Joachim Lelewel. Obszerniej też zostały potraktowane ruchy rewolucyjne w Rosji, np. wprowadzono punkt „Dekabryści”, a przy powstaniu styczniowym uwzględniony został stosunek do niego Hercena i Międzynarodówki. Przy poszukiwaniu uzupełniających materiałów do powyższych zagadnień, oprócz prasy periodycznej, zwłaszcza rocznicowej, zwrócić należy uwagę na wydawnictwa „Czytelnika” i „Książki”, gdzie można znaleźć np. tanie wydania Marksa czy Manifestu Komunistycznego. W powojennym plonie wydawniczym mamy też dwie książeczki poświęcone postaci naszego wielkiego historyka: J. Chrzanowski: Joachim Lelewel. Nakł. „Czytelnika”, 1946. Str. 197.

Z. Komanowa: Joachim Lelewel. Nakł. „Książki”, 1946. Str. 95. Obie omówione w obszernej recenzji prof. S. Kieniewicza p. t. „Dokoła Lelewela” w Nr. 78 „Tygodnika Powszechnego”, b. r.

Dla uniknięcia nieporozumień może należy tu wspomnieć, że wszelkie kwestie, związane ze stosunkami polsko-niemieckimi, które zostały wysunięte na pierwszy plan w programie klasy II, winny przechodzić czerwoną nicią także przez kurs klasy III i następnej i że odnośny materiał znajdziemy w książkach cytowanych przy II klasie. Oprócz nich można polecić opracowania związane wyłącznie z epoką późniejszą, jak np. materiały zebrane w książce Dr. Mieczysława Tobiasza. Pionierzy odrodzenia narodowego i politycznego na Śląsku (1763—1914). Katowice, 1945, str. 135.

Najbardziej ze wszystkich różni się od przedwojennego „Tymczasowy program” dla klasy IV. Materiał nauczania ujęty jest w nim w 3 ogólnych częściach: 1. Czasy zbrojnego pokoju i ekspansji gospodarczej. Polacy w walce z zaborcami o utrzymanie bytu narodowego, kapitalizm na ziemiach polskich. 2. Rewolucja 1905 r. w caracie i w zaborze rosyjskim. Sy-

tuacja międzynarodowa przed rokiem 1914. Pierwsza wojna światowa. Polacy, ziemie polskie i sprawa polska w latach 1914—1918. 3. Europa po traktacie wersalskim. Państwa faszystowskie i mocarstwa demokratyczne. Rzeczpospolita Polska 1918—1939. Druga wojna światowa.

Materiał części pierwszej dawniej należał do klasy III. W jego realizacji szerzej przedstawić należy sprawę kapitalizmu i kwestii robotniczej, socjalizmu i ruchu robotniczego w Europie i na ziemiach polskich w końcu XIX i w XX w. Ponadto oprócz ustrojów mocarstw europejskich uwzględnić trzeba będzie zreby ich polityki zewnętrznej i wewnętrznej w omawianym okresie, tudzież bardziej unocznic hegemonię Niemiec w Europie i ich dążenia uniwersalistyczne. W stosunkach polskich rozszerzyć wiadomości o sprawie chłopskiej i robotniczej, omówić tworzenie się stronnictw, uwzględnić partię Proletariatu, wprowadzić postaci takie, jak Maksymilian Jackowski, ks. Piotr Wawrzyniak, Karol Miarka, Ludwik Waryński, ks. Stanisław Stojalowski. W części 2 na ogół w stosunku do przedwojennych podręczników trzeba będzie skrócić opis przebiegu wojny światowej, zatrzymać się więcej na stosunkach i rewolucji w Rosji, wprowadzić Lenina i wyjaśnić bolszewizm. Obok „Punktów Wilsona” wymienia program klasy IV-tej „Deklarację praw narodów Rosji z dnia 15 listopada 1917 roku” i „Deklarację rządu radzieckiego za niepodległość Polski z dnia 29 sierpnia 1918 r.” W rozwinięciu części 3-ej programu poza materiałem dawnym, ujętym w punkcie „Europa po traktacie wersalskim: Nowe granice i nowe państwa. Walka z traktatem wersalskim, rewizjonizm niemiecki. Liga Narodów”, znajduje się nowy punkt „Polityka drutu kolczastego względem Rosji Radzieckiej”. Dalej tematy na ogół znowu zgodne z przedwojennym programem, a więc: „Okres republiki weimarskiej w Niemczech, faszyzm we Włoszech. Trzecia Rzesza, hitleryzm, jego aneksje i zagrożenie pokoju światowego”. Następny ustęp programu obejmuje stosunki we Francji, Anglii i Stanach Zjednoczonych Ameryki Półn.: „Francja po zwycięstwie w oparciu o Małą Ententę i Polskę. Imperium Brytyjskie w walce o utrzymanie przewagi, konferencja morska w Waszyngtonie, ruch niepodległościowo-wyzwoleńczy w Indiach, sprawa Irlandzka, usamodzielnienie się dominiów, walka o rynki surowcowe i rynki zbytu. St. Zjednoczone Ameryki Północnej w okresie izolacjonizmu, Roosevelt, dążenie do stanowiska monopolistycznego w świecie. Demokracja amerykańska”. Dalej sprawa Związku Radzieckiego: „ZSRR — w walce o budowę ustroju socjalistycznego i o zapewnienie pokoju światowego, plany pięcioletnie, konstytucja Stalinowska 1936 r. Stalin”.

W stosunkach polskich w ramach Rzeczypospolitej Polskiej z lat 1918—1939 uwzględnione

zostały, tak jak w programie przedwojennym, walki o ustalenie granic, konstytucje tzw. mała i demokratyczna 17 marca 1921 r., sprawy Gdańska, Gdyni i Śląska, wyodrębniono punkty: „Mniejszości narodowe w Polsce“, „Sprawa reformy rolnej“, „Życie polityczne i walka stronnictw“. Oddzielny ustęp programu poświęcony został okresowi pomajowemu w Polsce: „Przewrót majowy 1926 r. Infiltracja kapitałów obcych, zwłaszcza niemieckich, zaostrzenie przeciwności społecznych w Polsce. Polityka zagraniczna obozu przewrotu majowego, układ z Trzecią Rzeszą 1934 r., wzrost wpływów niemieckich w Polsce, Konstytucja z dnia 23. IV. 1935 r. Rzeczpospolita Polska w przeddzień katastrofy“.

Zakończenie programu uwzględnia jeszcze najazd na Abisynię i domową wojnę w Hiszpanii, agresję Japonii w Azji, aneksję Austrii, rozbiór Czechosłowacji, aneksję Kłajpedy, Albanii i napad Niemiec hitlerowskich na Polskę. Na tym kończy się tekst programu na kl. IV.

Ogólne uwagi do programu gimnazjalnego nakazują jednak kurs historii na wszystkich poziomach nauczania doprowadzać do czasów bieżących, uwzględniając zasięg i przebieg drugiej wojny światowej, okupację hitlerowską i walkę Polski podziemnej, rolę i znaczenie naszych sprzymierzeńców ZSRR, USA i Wielkiej Brytanii w wojnie z faszyzmem, wreszcie etapy narodzin demokratycznej Polski.

Jak widać z przytoczonej treści programu klasa IV najwięcej wymaga uzupełnień i wkładu ze strony uczących, ale też mają oni do czynienia z materiałem nauczania znanym sobie chyba najbliższej i nieustannie poruszanym w prasie. Dlatego może warto byłoby wprowadzić w szkole zwyczaj zbierania odpowiednich wycinków gazet lub numerów periodyków, zawierających przydatne dla kursu artykuły.

Ujęcie materiału w klasach gimnazjalnych, zwłaszcza starszych, ma dać młodzieży zasób bardziej systematycznie potraktowanej wiedzy historycznej. Nacisk, według ogólnych wskazań ministerialnych, winien być położony na poznawczą stronę w nauczaniu historii. W wyniku więc nauki ma młodzież wynieść z gimnazjum określoną ilość wiadomości pamięciowych i sprawności w umieszczeniu czasowym i przestrzennym żądanych najważniejszych faktów i zjawisk historycznych. To jednak jeszcze za mało. Poznanie historyczne opiera się bowiem, jak wiemy, na szeregu pojęć z zakresu stosunków ustrojowych i praw ekonomicznych i socjalnych, z różnorodnych dziedzin kultury, trzeba więc w nauczaniu osiągnąć ich opanowanie przez młodzież choćby w najbardziej minimalnym zakresie, w najbardziej podstawowym wyborze. Lecz i to nie wszystko. Poznawcze podejście do wiedzy historycznej żąda zbliżenia młodzieży do biegu rozwoju historycznego, wyrobienia w niej świadomości dziejowej i umiejętnego orientowania się w genetycznych związkach, prowadzących

do wyjaśnienia problemów współczesnego życia. Dlatego metody nauczania, którymi posługiwać się będziemy w gimnazjum, nie mogą być kierowane jedynie względami na pośpiech. Na „przerobienie materiału“, dodajmy bardzo obfitego, w krótkim wyznaczonym czasie, dlatego nie mogą ograniczyć się do wyłącznego stosowania wykładu i odpytania jego zapamiętanej treści z lekcji na lekcję. Jeśli nawet wykład stanie się zasadniczą formą podawania nowych wiadomości, co w braku podręczników i materiałów źródłowych w rękach młodzieży będzie najczęściej niezbędne, to i wtedy główny wysiłek nauczania skupi się na sprawdzaniu, jak młodzież rozumie podawane fakty, terminy i pojęcia. Takie ich sprawdzanie oraz głębsze wyjaśnianie wymaga aktywnego udziału uczących się w lekcji, rozmów z nimi, niekiedy prostowania ich mylnych wyobrażeń, zwalczania nieuzasadnionych twierdzeń, przyzwyczajania do rozumowania, do wiązania genetycznego zjawisk, do szukania przyczyn i następstw dziejowych wydarzeń. Jedynie przez ćwiczenia da się młodzieży wdrożyć w tok potrzebnej pracy myślowej. Wiemy też, że zarówno dla wyrobienia w uczniach umiejętności myślenia historycznego, jak dla odświeżania i utrwalenia materiału z okresów i klas poprzednich, musimy wciągać go do porównań, wiązać genetycznie z lekcją bieżącą, robić różnorodne zestawienia, zarówno synchroniczne, jak rozwojowe. Musimy też, znając właściwości naszej pamięci cierpliwie powtarzać i powtarzać z młodzieżą przynajmniej te wiadomości, które uważamy za niezbędne do utrwalenia na stałe w głowach uczniów. Przy takich sposobach nauczania nie wiele da się rozszerzyć materiał nauczania, a może nawet ze względu na ograniczony czas trzeba będzie zredukować go, w ramach programu, do niezbędnego tylko minimum, za to może uzyskamy wreszcie jakieś pozytywne wyniki, może na przyszłość młodzież gimnazjalna nie będzie w klasie licealnej zdradzała niekiedy skandalicznych braków wiedzy historycznej.

Pomocy szkolnych dla gimnazjalnej młodzieży, można powiedzieć — nie mamy. Z dawnych podręczników przystosowanych do programu najłatwiej dopasować do obecnych wymagań podręcznik na klasę II, sporo też rozdziałów da się użyć z podręcznika na klasę III, natomiast podręcznik dla klasy IV nie nadaje się obecnie prawie zupełnie, zbyt obszerny w partiach początkowych o pierwszej wojnie światowej i końcowych, poświęconych ustrojowi Polski przedwrześniowej, posiada natomiast w stosunku do obecnego programu braki w ujęciu okresu międzywojennego; brakuje mu też, oczywiście, materiału do zagadnień współczesnych. Zresztą podręczniki powyższe na wszystkie trzy klasy są kompletnie wyczerpane, nawet na rynku antykwarycznym i nie mogą być polecane do nabycia. Przedwojenne podręczniki jeszcze dawniejsze, jak np. Za-

krzewskiego, Szelałowskiego czy Nankego tym mniej są przydatne do „Tymczasowego programu”.

Nauczyciel, jak wiemy, pomaga sobie w nauczaniu wykładem i zapiską ucznia, koniecznie kontrolowaną, uciec się też może do skryptów, np. Spółdzielni „Pomoce i Urządzenia Szkolne” w Krakowie (ul. Kapucyńska 2), które z zakresu historii wydawane są dla wszystkich obecnych klas gimnazjalnych po przystępnej cenie.

Pozostaje do omówienia, czego i jak mamy uczyć z historii w liceum ogólno-kształcącym.

Program historii klas licealnych nie został podany żadnej rewizji. W zasadzie należy go więc stosować w układzie przedwojennym, oczywiście mając na względzie wszystkie uwagi ministerialne, dotyczące podejścia do wiedzy historycznej i aktualnych zagadnień, oraz doprowadzając zakres materiału do czasów obecnych.

Sprawa jednak nauczania historii w liceum w obecnych warunkach nie przedstawia się łatwo i zasługuje na specjalne zajęcie się nią w gronach nauczycielskich oraz na łamach fachowych pism pedagogicznych.

Po zakończeniu akcji letniej.

Pół roku temu Władze Szkolne oraz czyniki społeczne zrzeszone w Wojewódzkiej Komisji do spraw akcji kolonijnej podjęły za pośrednictwem prasy i radia energiczną akcję propagandową na rzecz zdobycia koniecznych funduszy dla zorganizowania i odpowiedniego urządzenia kolonii i półkolonii letnich dla dzieci i młodzieży szkolnej w Krakowskim Okręgu. — Chodziło o zapewnienie wczasów około 50.000 dzieci i młodzieży niezamożnej, pochodzącej ze sfer inteligentnych i robotniczych, zamieszkujących większe ośrodki miejskie i osiedla fabryczne. Chodziło o to, aby ci młodzi obywatele zmęczeni nie tylko ostatnim rokiem pracy szkolnej ale i długoletnią wojną i okupacją niemiecką, pozbawieni często przez szereg lat należytego odżywienia i możliwości przebywania choć przez kilka tygodni w ciągu roku na słońcu, powietrzu i swobodzie, mogli teraz nareszcie bez troski spędzić chociaż część wakacji zdala od niedostatku materialnego, od dusznych mieszkań, zakurzonych ulic, zgiełku i gwaru miejskiego — gdzieś na wsi, w pobliżu lasu, rzeki, wśród łąk i pól. — Chodziło o to, aby wielu dzieciom o wątłym zdrowiu — zwłaszcza tym zagrożonym gruźlicą, a takich mamy około 60% po miastach, — stworzyć w okresie letnim takie warunki życia, które by im umożliwiły wydatną poprawę stanu zdrowia i odsunęły od nich widmo tej groźnej choroby, która obecnie po wojnie zbiera wśród naszego społeczeństwa straszliwe żniwo.

Na przeszkodzie w pełnym zrealizowaniu opracowanych przez Komisję Kolonijną planów stał jak zwykle u nas brak odpowiednich środków finansowych. Ponieważ fundusze państwowe okazały się zbyt szczupłe odwołano się — jak się to zawsze w takich wypadkach czyni — do ofiarności społecznej — i społeczeństwo — w pełnym zrozumieniu doniosłości sprawy — pomocy i ofiar pod różną postacią nie odmówiło tak, że akcja kolonijna powiodła się w całej pełni.

Obecnie lato mamy już dawno za sobą. Okres kolonii zamknięty — pora więc zesta-

wić i podsumować wyniki całej akcji, pora podzielić się owymi wynikami w pierwszym rzędzie z tymi, którzy swą wydatną pomocą przyczynili się do powodzenia tego wielkiego — z punktu widzenia społecznego — dzieła.

Według pierwotnych zamierzeń i obliczeń akcją kolonijną objętych być miało 50.000 dzieci, co przy spodziewanych przydziałach żywnościowych, które na ten cel miało zwolnić Ministerstwo Aprowizacji, wymagało jeszcze około 30.000.000 zł na pokrycie dodatkowych kosztów wyżywienia, opieki, transportu i in. wydatków rzeczowych. Tymczasem Komitet nie rozporządzał początkowo ani połową tej sumy. Mimo to jednak akcję podjęto, licząc nie tylko na subsydia rządowe, ale i na pomoc społeczną. I akcja powiodła się całkowicie, a nawet — jak świadczą niżej cytowane cyfry — wyszła daleko poza pierwotnie zakreślone ramy.

I tak — na terenie całego województwa krakowskiego uruchomiono:

336 punktów kolonijnych, z których korzystało 44.432 dzieci;

320 punktów półkolonijnych, z których korzystało 29.897 dzieci;

oraz 431 dziecińców wiejskich, z których korzystało 18.693 dzieci;

obejmujących łącznie nie 50 tys., ale 93.022 dzieci.

Koszt utrzymania 1 dziecka miesięcznie wynosił na kolonii 2.100 zł, — co dało łączną sumę 93.307.200 zł.

na półkolonii 900 zł, — co dało łączną sumę 26.907.300 zł,

w dziecińcu 500 zł, — co dało łączną sumę 9.346.500 zł,

czyli razem koszty utrzymania dzieci na koloniach, półkoloniach i dziecińcach wiejskich wyniosły w b. r. kwotę 129.561.000 zł. t. j. 100.000.000 więcej niż pierwotnie preliminowano.

Skąd wzięto tę ogromną sumę?

Subwencje państwa wyniosły 40 mil. zł.

Zbiórki uliczne, koncerty i inne imprezy dały 1 mil. zł, resztę t. j. około 88 mil. zł. pokryły:

a) społeczne organizacje opiekuńcze, b) komitety rodzicielskie przy szkołach, c) zjednoczenia przemysłowe i rady zakładowe, wraz z Robotn. Tow. Przyjaciół Dzieci, d) Związki Zawodowe, e) Izba Rolnicza i Samopomoc Chłopska, f) wreszcie opłaty rodziców wynoszące przeciętnie w zależności od stopnia zamożności od 300—1000 zł od dziecka.

Dzięki tym środkom oraz dzięki przydziałom żywności Ministerstwa Apropowizacji wartość kaloryczna dziennych racji żywnościowych wynosiła dla dziecka na kolonii 2.188 kal., dla dziecka na półkolonii około 1.000 kal.

Jest rzeczą zbędną podkreślać, że przy takich warunkach żywnościowych i odpowiednio zorganizowanej opiece wychowawczej dzieci należycie wypoczęły i wydatnie poprawiły swój stan zdrowotny.

Nad pełną realizacją planu czuwał Wydział

Opieki nad Dzieckiem Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego pod przewodnictwem ob. Bogdanowiczowej, która wraz z podległym sobie personelem nie szczędziła wysiłków, by zapewnić akcji całkowite powodzenie.

Na zakończenie podnieść należy jeden jeszcze znamieny szczegół, akcja kolonii i półkolonii letnich nie jest wcale rzeczą nową, istnieje już dobrych kilkadziesiąt lat, realizowana była w znacznym stopniu i w Polsce przedwrześniowej, ale w tej skali podjęto ją dopiero w b. r. po raz pierwszy. Jak doniosła jest jej rola nie tylko z uwagi na zdrowie fizyczne młodzieży, ale i ze względów społecznych i wychowawczych dowodzić nie ma potrzeby.

Czym się stać mogą kolonie wypoczynkowe młodzieży w akcji przebudowy społecznej naszego narodu dostrzec nie trudno. I dlatego poświęcić im należy wiele starania i uwagi.

W. Z.

Przegląd ostatnich wydawnictw

Biblioteka popularno-naukowa. Nakł. Państw. Zakładów Wydawnictw Szkolnych — Warszawa 1946 r.

Seria przyrodnicza:

Wł. Michajłow — Jak powstało życie na ziemi. Str. 26, cena 8 zł.

Wł. Michajłow — Rozwój świata organicznego. Str. 36, cena 18 zł.

R. Fleszarowa — Co opowiadają sobie ziarnka piasku. Str. 15, cena 10 zł.

R. Fleszarowa — Historia ziarnka piasku. Str. 15, cena 8 zł.

A. Dobrowolski — Najpiękniejsze klejnoty natury. Str. 43, cena 26 zł.

H. Juraszkówna — O ziołach leczniczych. Str. 40, cena 24 zł.

Książeczki te pomyślane jako lektura uzupełniająca przy nauce przyrody w szkole powszechnej, stanowią małe popularno-naukowe monografie naświetlające w sposób jasny, przystępny i zrozumiały omawiane zagadnienia. Poziom ich jest — co prawda — nierówny, o ile bowiem książeczki Fleszarowej są przeznaczone dla dzieci klas młodszych, o tyle dziełka Michajłowa i Dobrowolskiego wymagają już czytelnika z pewnym przygotowaniem umysłowym, dlatego z pożytkiem je mogą przeczytać dopiero uczniowie klas najstarszych szkoły powszechnej, oraz uczniowie gimnazjum. Książki Michajłowa wyjaśniające w sposób naukowy powstanie życia na ziemi i rozwój świata organicznego zainteresują niewątpliwie dorastającą młodzież, rozprawka A. B. Dobrowolskiego poruszająca zagadnienie piękna w kropli ściętej mrozem wody przyczyni się do rozbudzenia wrażliwości estetycznej u młodocianych czytelników, wreszcie dziełko Juraszkówny stanowi doskonały podręcznik dla początkującego zbieracza ziół w polu, lesie i ogrodzie.

Książeczki są bogato i starannie ilustrowane.

Za bardzo szczęśliwy — uznać należy pomysł zamieszczenia na ostatniej stronie książki pytań o charakterze ankiety, życzyć by sobie tylko należało, aby zarówno nauczycielstwo, jak i uczniowie zechcieli wziąć w tej ankiecie jak najliczniejszy udział.

Z serii geograficznej ukazało się dziełko

A. B. Dobrowolskiego — Męczennicy polarni. Str. 44. Cena 30 zł.

Przed oczyma czytelnika tej zajmującej, ale posępnej książeczki przesuwają się długi korowód ludzi, którzy złożyli swe życie w imię nauki w najpiękniejszej i najszlachećniejszej walce, jaką człowiek toczyć może, w walce człowieka z przyrodą.

Książka ta jest hołdem złożonym ich pamięci. Dowie się z niej czytelnik, jak krok za krokiem mimo ogromnych trudności i nadludzkich wysiłków i ofiar wdzierał się człowiek w tajemnice lodowych pustyń Arktydy i Antarktydy, póki ich w dostatecznej mierze nie zgłębił. Wartość naukowa i wychowawcza tej książki jest niewątpliwa, z uwagi jednak na podejście autora do zagadnienia nadaje się tylko dla uczniów klas starszych.

Kazimierz Budzyk — utwór literacki oraz książka, gazeta i czasopismo na poziomie ośmioletniej szkoły podstawowej. Nakł. Państw. Zakł. Wyd. Szk. — Warszawa 1946 r. Str. 120. Cena 40 zł.

„Jednym z ważniejszych zadań nauczyciela jest — pisze autor we wstępie swej rozprawy — otworzyć dziecku oczy na artystyczne wartości literatury, zapoznać je z książką, nauczyć się z nią obchodzić i z niej korzystać” — i zagadnienie to rozwija — w myśl założeń nowego programu w 3 częściach swe-

go podręcznika, przeznaczonego nie dla ucznia, ale nauczyciela. W części pierwszej mówi ogólnie o książce, jej powstaniu, znaczeniu, konieczności jej szanowania, a dalej o czytelnictwie, bibliotekach, wreszcie o prasie, jej roli oraz umiejętności czytania gazet. Znajdzie tu nauczyciel wiele cennego materiału do pogadanek wprowadzających dziecko w świat słowa drukowanego. W części drugiej — poświęconej rozpatrywaniu utworu literackiego na niższym szczeblu nauczania jest mowa o kształceniu wrażliwości estetycznej dziecka zarówno w zakresie przeżywania przez nie utworu jako całości, jak też i przez uświadamianie mu i wyrabianie w nim poczucia wartości słowa i trafności wyrazu językowego. W części trzeciej traktującej o utworze literackim na wyższym szczeblu nauczania rozwija i pogłębia to zagadnienie cytując obficie, a nawet nadmiernie odpowiednie urywki z najcenniejszych utworów literatury polskiej. Omawia tutaj najważniejsze figury poetyckie, najważniejsze rodzaje i gatunki utworów literackich, oraz podaje podstawowe wiadomości o wierszu.

Książka ta jest — obok wzmiankowanej już w poprzednim numerze Teorii literatury St. Jerschiny — drugim ostatnio wydanym podręcznikiem z tej dziedziny. O ile Jerschina kładzie głównie nacisk na wiadomości rzeczowe — o tyle autorowi tej rozprawy chodzi przede wszystkim o metodyczną stronę zagadnienia. Obydwie książki wypełniają dotkliwą lukę, jaka istniała w dziedzinie elementarnej nauczania teorii literatury i estetyki żywego słowa.

Tadeusz Żeromski — Poradnik dla reżyserów teatrów ohotnicznych. Nakł. Państw. Zakł. Wyd. Szkolnych. — Warszawa 1946. Str. 37. Cena 30 zł.

„Autor niniejszego „Poradnika“ — cytujemy dosłownie, co sam pisze na początku swego dziełka — postawił sobie za zadanie dostarczenie kandydatom na reżyserów i reżyserom początkujących ohotnicznych zespołów teatralnych pewnego niezbędnego minimum wiedzy o pracy teatralnej“. — I przyznać trzeba — wywiązał się ze swego zadania sumiennie, przechodząc i analizując wszystkie odcinki pracy reżysera od wyboru sztuki poczynając, a na poprawkach i uzupełnieniach ewentualnych niedociągnięć po premierze kończąc. Zdaje sobie autor doskonale sprawę z tego, że „w prawdziwej sztuce nigdy nie ma momentu, w którym można by było sobie powiedzieć: już jest tak dobrze, że lepiej być nie może“, — i dlatego zastrzega się, że jego wskazówki i rady tematu całkowicie nie wyczerpują — i nie mogą zastąpić doświadczenia, jakie dają lata pracy. — Książka odda cenną przysługę organizatorom teatrów amatorskich zarówno szkolnych jak i tych, któ-

re ostatnio tak licznie powstały przy wielu organizacjach zwłaszcza młodzieżowych.

Włodzimierz Michajłow. — O nowy typ podręcznika biologii wydanie II. uzupełnione. — Nakł. Państw. Zakł. Wyd. Szk. Warszawa 1946. Str. 35. Cena 25 zł.

Po analizie przedwojennych podręczników biologii stosowanych w gimnazjach — i stwierdzeniu, że nie wytrzymały one próby życia, szkicuje autor projekt podręcznika, który by odpowiadał nowym wymaganiom dydaktycznym. Podręcznik taki powinien się składać zdaniem autora z trzech zasadniczych części: informacyjnej, ilustracyjnej i instrykcyjnej, a jednocześnie spełniać cztery następujące postulaty: wpływać dodatnio na pobudzenie samodzielności ucznia, zawierać materiał do wykorzystania zarówno w klasie jak i w domu, wiązać się i uzupełniać z zeszytem przedmiotowym obrazującym przebieg lekcji w klasie oraz zawierać wskazówki dla uczniów pragnących rozszerzyć i pogłębić wiadomości nabyte w szkole.

Po wysunięciu tych ogólnych tez przedkłada oparty na nich projekt struktury podręcznika zoologii, botaniki oraz nauki o człowieku.

Rozprawka ma służyć za punkt wyjściowy do obszernej dyskusji, świadczy o tym apel do czytelników, by nadsyłali uwagi i rozważania na tematy poruszone w książce. Apel nie powinien pozostać bez echa, nauczyciele biologii, którym nauczanie tego przedmiotu leży na sercu winni jak najliczniej zabrać głos i wypowiedzieć się w tej żywotnej dla nich kwestii, zanim sprawa podręcznika nie zostanie przesądzona.

Stanisław Knauff — Wojna zaczęła się w Gdańsku. Nakł. Państw. Zakł. Wyd. Szkoln. — Warszawa 1946 r. Str. 46. Cena 22 zł.

Autor książki, urzędnik Komisariatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, rzuca tutaj garść wspomnień z osobistych przeżyć i obserwacji z pamiętnego roku 1939. Po zwięzłym wstępie omawiającym genezę powstania wolnego miasta Gdańska i stosunki polsko-gdańskie do marca 1939 r. opisuje autor obszerniej w kilkunastu krótkich rozdziałach rozwój wypadków od chwili słynnej marcowej mowy Hitlera w Reichstagu w sprawie Gdańska — aż do wybuchu wojny. Niezwykle wyraziście szkicuje z jednej strony przybierającą w Gdańsku stałe, a zwłaszcza w ostatnich poprzedzających wojnę miesiącach falę antypolskich nastrojów wyrażających się w licznych szykanach i prowokacyjnych wystąpieniach wciąż napływających do wolnego miasta hilterowców — z drugiej siłę oporu Polaków, której punktem szczytowym stała się obrona Poczty Polskiej i We-

sterplatte. Wypadki Gdańskie w pierwszych dniach wojny były niby miniaturą tego, co się rozegra w niedługiej przyszłości na ziemiach całej Polski. Gdańska „Victoria Schule“ to zapowiedź Montelupich, Pawiaków, Alei Szuca, — Poczta Polska w Gdańsku i Westerplatte — to w pomniejszeniu — Warszawa.

W rozdziale końcowym daje nam autor obraz tego, co zastał jesienią 1945 r. po swym — po 6 latach nieobecności — powrocie do Gdańska. Książka napisana żywo i zajmująco stanowi jedną z poważniejszych pozycji z zakresu lektury historycznej przedstawiającej początek drugiej wojny światowej.

Czasopisma.

Prowadzenie systematycznego przeglądu czasopism naukowych, pedagogicznych, dydaktycznych itp. obecnie w Polsce się ukazujących jest sprawą ze względów technicznych trudną do wykonania zarówno ze względu na pokazną liczbę, jak i z uwagi na ich nieregularne ukazywanie się, dlatego na razie będziemy się tylko ograniczać do wzmiankowania, że takie a takie czasopismo się ukazuje, względnie, że w tym a tym numerze danego czasopisma warto zwrócić uwagę na ten czy inny artykuł.

W kwietniu b. r. został wznowiony ilustrowany miesięcznik krajoznawczy, organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Warszawie „Ziemia“. (Redakcja: Warszawa, ul. Wilcza 22, m. 8. Cena pojed. numeru 15 zł.). Ostatni lipcowy zeszyt zawiera między innymi krótki rys dziejów Warszawy, dawny i dzisiejszy obraz dwóch gdańskich ratuszów, historię ogrodów kurnickich i bodajże najbardziej z nich interesujący artykuł znanego polskiego podróżnika dr. Stefana Jarosza o naszych parkach narodowych i rezerwach. Okazuje się, że obecnie — w wyniku zmian terytorialnych i wojennych zniszczeń będziemy mieli 8 parków narodowych w tym 6 na ziemiach dawnych (Tatry, Pieniny, Białowieża, Babia Góra, Puszcza Jodłowa i Ludwików koło Poznania), 650 rezerwatów i ponad 3.000 pomników przyrody. — Bogato ilustrowany numer zawiera ponadto recenzje z pism krajoznawczych i kronikę P. T. K.

Na szczególną uwagę — i to nie tylko polonistów — zasługuje wydawany nakładem Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik“ w Krakowie, miesięcznik literacko-krytyczny „Twórczość“.

W numerze 7—8 szczególnie zainteresują nauczycieli języka polskiego trzy artykuły: J. Hulewicza — Książka polska w Wielkiej Brytanii 1940—1945; A. Mikuckiej — Czytelnictwo młodzieży krakowskiej za okupacji oraz K. Wyki — Romantyczna nobilitacja powieści. Pierwszy z nich daje obraz polskiej produkcji literackiej i wydawniczej zarówno w odniesieniu do książek jak i prasy pol-

skiej w Anglii oraz na Bliskim Wschodzie, który obok wysp brytyjskich stał się drugim ośrodkiem polskiego życia politycznego i kulturalnego w czasie wojny. — Drugi zbiera i omawia wyniki ankiety w sprawie czytelnictwa przeprowadzonej w ub. roku wśród młodzieży szkolnej w Krakowie. Wciąż jeszcze — mimo kolosalnych przeobrażeń, jakim świat ostatnio podlega — z największym uznaniem i zrozumieniem u młodzieży spotykają się pisarze dawniejsi: Sienkiewicz (Grylogia, Krzyżacy, Quo vadis), Prus (Placówka, Faraon), Mickiewicz (Pan Tadeusz), Rodziewiczówna (Dewajtis), Kraszewski (Stara baśń), Żeromski, Orzeszkowa, — z nowszych Makuszyński, Kossak-Szczucka. — Trzeci wreszcie przynosi niezmiernie ciekawe szczegóły dotyczące rozwoju powieści w ciągu wieków i stopniowego zdobywania sobie pozycji w literaturze i poczytności wśród czytelników przez ten dziś najbardziej rozpowszechniony i uznawany spośród wszystkich rodzajów i gatunków literackich.

Nie można pominąć wznowionego po wojnie czasopisma poświęconego zagadnieniom wychowania i humanistyki p. t. **Chowanna** wydawanego nakładem Instytutu Pedagogicznego w Katowicach ul. Szkolna 9. Ostatni zeszyt 3—6 liczący 80 stron wypełniają rozprawy: Ziemiowicza — Rola nauczyciela w procesie wychowania; Szymczaka — Metody wychowania i organizacja pracy wychowawczej; Fritzówny — Uwagi o dziecięcym stylu językowym i in. Połowę zeszytu zajmuje Przewodnik bibliograficzny nauczyciela zawierający kilkadziesiąt pozycji bibliograficznych wraz z krótkimi objaśnieniami dotyczącymi treści wymienionego dzieła z dziedziny psychologii, pedagogiki, dydaktyki oraz podręczników głównie w zakresie szkoły powszechnej. Ma on na celu przypomnienie nauczycielowi podstawowych dzieł, których znajomość pozwoli mu na oparciu jego pracy wychowawczej na założeniach naukowych.

Podręczniki szkolne.

Książnica Atlas Wrocław — Warszawa nadała ostatnio następujące świeżo wydane podręczniki zatwierdzone do użytku szkolnego:

Z. Klemensiewicz: Język polski dla III kl. gimn. Cena 84 zł.

Z. Klemensiewicz: Język polski dla liceum. Cena 120 zł.

Antoni Łomnicki: Algebra dla kl. I liceum ogólnokształcącego. Wydział humanistyczny, przyrodniczy i klasyczny. Str. 103. Cena 120 zł.

St. Straszewicz i St. Kulczycki: Geometria dla III kl. gimnazjum. Str. 102. Cena 120 zł.

A. Łomnicki: Tablice matematyczno-fizyczne Wyd. IV. Str. 73.

Prócz tablic logarytmicznych czterocyfrowych, znajdują się tutaj tablice fizyczne (mia-

ry, gęstość, prędkość, temperatura wrzenia itd.) oraz tablice astronomiczne obejmujące dane dotyczące ziemi, księżyca, słońca i planet, — wreszcie tablice określające położenie geogr. niektórych miejscowości w Polsce i poza Polską, niestety nie uwzględniają one jeszcze zmian terytorialnych zaszyłych po wojnie.

nadto „Biblioteczkę angielską“ zawierającą nast. książeczki:

Z. 3. Oscar Wilde: The Happy Prince. Wyd. II. Str. 31. Cena 40 zł.

Z. 4. Oscar Wilde: The Nightingale and the Rose. Wyd. II. Str. 23. Cena 30 zł.

Z. 7. R. L. Stevenson: The bottle imp. Wyd. II. Str. 56. Cena 60 zł.

Z wydawnictw kartograficznych Książnicy-Atlasu na uwagę zasługuje Atlas Konturowy Romera zawierający 19 map obejmujących planigloby, siatkę świata, wszystkie części świata, poszczególne obrazy Europy np. Z. S. R. R., Kraje Skandynawskie, Europę środkową itp. oraz dwie mapy Polski. Wszystkie te mapy prócz map Polski są wznowieniami znanych już przed wojną mapek konturowych z poprawionymi jedynie granicami politycznymi, mapy Polski zostały opracowane na nowo. Cena pojedynczej mapki wynosi 3 zł. Planigloby i Świat (Mollweide) po 6 zł. za 1 sztukę.

Wł. Żytyński

KRONIKA

1. Początek roku szkolnego. W dniu 3 września rozpoczął się trzeci od chwili wyzwolenia kraju spod okupacji niemieckiej — rok szkolny. Rozpoczęcie nowego roku szkolnego w Krakowie miało szczególnie uroczysty przebieg. O godz. 10.30 — po nabożeństwach odprawionych we wszystkich niemal kościołach m. Krakowa — zebrała się na dziedzińcu arkaidowym na Wawelu młodzież krakowskich szkół średnich. Uroczystość rozpoczęto odśpiewaniem hymnu państwowego przez przeszło 10.000 młodzieży, poczym do zebranych przemówił z krążanka wawelskiego Kurator Okręgu Szkolnego ob. Włodzimierz Gałecki. Następnie orkiestra Państwowej Filharmonii w Krakowie pod kierunkiem W. Bierdiajewa odegrała poloneza A-dur Chopina i menueta — Paderewskiego, — na zakończenie znakomity skrzypek Wacław Niemczyk wykonał z towarzyszeniem orkiestry koncert skrzypcowy Karłowicza. — Uroczystość otwarcia roku szkolnego na Wawelu miała być transmitowana przez Polskie Radio, w ostatniej jednak chwili ze względów technicznych nie udało się tego przeprowadzić.

2. Teatr dla młodzieży szkolnej. W ubiegły czwartek (12 września) odbyła się w Kuratorium Okr. Szk. Krak. pod przewodnictwem Kuratora ob. Wł. Gałeckiego konferencja poświęcona zagadnieniu teatru dla młodzieży szkolnej m. Krakowa. W konferencji wzięli udział dyrektorzy teatrów miejskich w Krakowie,

przedstawiciele Kuratorium oraz dyrektorzy szkół średnich m. Krakowa. W wyniku dyskusji ustalono, że teatr im. J. Słowackiego, który poświęci się w nowym sezonie wyłącznie repertuarowi klasycznemu, wystawi w ciągu roku szk. 1946/47, 5 do 6 sztuk przeznaczonych dla całej młodzieży szkół średnich wszelkich typów, zaś „Stary Teatr“, hołdujący repertuarowi nowemu, 2—3 sztuk wyłącznie dla uczniów klas starszych szkół średnich. Przedstawienia odbywać się będą w godzinach rannych lub popołudniowych, przy czym udział młodzieży jest obowiązkowy.

W ciągu I półrocza br. szk. zobaczy krakowska młodzież na scenie teatru im J. Słowackiego „Wesele“ — Wyspiańskiego, — „Sulkowski“ St. Żeromskiego i „Dziady“ Mickiewicza, — jeśli chodzi o „Stary Teatr“ — Komisja Kuratorium ustali, którą ze sztuk nowoczesnych młodzieży się pokaże.

Przedstawienia dla młodzieży poprzedzane będą prelekcjami wybitnych znawców teatru oraz odpowiednimi pogadankami przeprowadzonymi w klasach przez nauczycieli języka polskiego, — dzięki temu władze szkolne spodziewają się podnieść kulturę teatralną i wrażliwość estetyczną wśród młodych „bywalców“ teatru.

3. Wizytacje Kuratora Okręgu. W dniach od 18—21 września br. Kurator Okręgu Szkolnego ob. Wł. Gałecki w towarzystwie naczelnika wydziału szkół powsz. ob. Ign. Jakubca zwizytował w powiecie dąbrowskim 20 szkół powszechnych, gimnazjum ogólnokształcące w Dąbrowie, gimnazjum spółdzielcze w Szczucinie—Bukowcu, Dom Dziecka w Niwkach oraz kilkanaście szkół zawodowych dokształcających. Po wizytacji w Inspektoracie Szkolnym w Dąbrowie odbyła się przy licznych udział miejscowego nauczycielstwa konferencja, na której ob. Kurator poruszył m. i. szereg zagadnień związanych z reformą szkolną. — W czasie swej podróży miał ob. Kurator sposobność omówić ze starostą powiatowym i przedstawicielami samorządu powiatowego niektóre aktualne sprawy szkolne.

4. Konferencja Ogniska Metodycznego j. polskiego. W dniu 26 września br. w Państw. Gimnazjum i Liceum im. B. Nowodworskiego w Krakowie odbyła się konferencja nauczycieli języka polskiego szkół średnich ogólnokształcących w Krakowie, poświęcona sprawom nauczania j. polskiego w gimnazjum i liceum. Kierownik Ogniska dr. F. Bielak omówił nową instrukcję nauki j. polskiego i lektury w gimnazjum.

W dyskusji podkreślono trudności związane z brakiem podręczników i odpowiedniej lektury. Brakom tym stara się zapobiec Sekcja Wydawnicza Z. N. P. przygotowując skrypty zastępujące wypisy dla kl. II, III i IV gimn., które do pewnego stopnia rozwiążą braki. Omawiano następnie sprawę zamieszczania w czę-

ści nieurzędowej Dz. Urz. K. O. S. K. artykułów z zakresu dydaktyki i metodyki jęz. polskiego, a w czasopiśmie „Młoda Rzeczpospolita“ pewnych tekstów przydatnych w nauce j. polskiego w szkole średniej. Ostatni punkt porządku dziennego stanowiło zagadnienie teatru szkolnego. Zebrani wypowiedzieli się pozytywnie o dotychczasowych osiągnięciach teatru Rapsodycznego, oraz wysunęli pewne dezyderaty, których spełnienie będzie stanowiło prawdziwą pomoc w pracy nauczyciela polonisty.

5. Konferencja w sprawie PW. w szkołach. Dnia 27. IX. 1946 r. w Krakowie odbyła się konferencja zorganizowana przez Kuratorium i Wojewódzki Urząd WF. i PW. w sprawie p. w. w szkole w r. szk. 1946/47. W konferencji wzięło udział 80 osób, a to: wizytator ministerialny p. w. ob. Pietraszkiewicz, przedstawiciele Kuratorium w liczbie 7 z Kuratorem Okr. Szkolnego Włodzimierzem Galeckim na czele, przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego, Dowództwa Okręgu Wojskowego, Urzędu Wojewódzkiego WF. i PW. z dyrektorem płk. Reymanem na czele, delegowani z powiatów nauczyciele(lki) PW. i komendanci powiatowi PW.

Na konferencji wygłoszono następujące referaty:

1. Współpraca czynnika wojskowego i szkolnego w zakresie prowadzenia hufców szkolnych. Mgr. Bugajski Jan, Wizytator Szkół.

2. Wychowanie kulturalno-oświatowe w hufcach szkolnych. Prof. Kubicki Jan Z-ca Dyr. Wojew. Urz. WF. i PW.

3. Zamierzenia i wytyczne Wojew. Urzędu WF. i PW. na rok szk. 1946/47 Mjr. Winiarski Włodzimierz, kier. referatu PW Woj. Urzędu WF. i PW.

4. Program męskich hufców szkolnych i sposoby jego realizacji, Kpt. Ronin-Walknowski Longin.

5. Program żeńskich hufców szkolnych i sposoby jego realizacji. Karnasiewicz Stanisława. Kier. referatu P. W. K. Wojew. Urzędu WF. i PW.

6. Uwagi lekarza o realizacji PW. w hufcach szkolnych: Dr. Sidorowicz.

Poziom referatów, obrad i dyskusji wysoki. Ustalono zasady współpracy czynnika szkolnego i wojskowego w zakresie PW. w szkole oraz sposoby realizacji programu w dostosowaniu do warunków rzeczywistych.

Nakładem Wydawnictwa: Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. Dietla 90, III. p. pokój Nr. 4. Telefon 599-17.

Prenumerata za II półrocze 1946 r. wynosi 200 zł. Prenumeratę wpłacać należy na konto

P. K. O. Nr. IV—840.

Cena niniejszego numeru wynosi 35 zł.

Zakłady Graficzne „Litodruk“, Kraków, ul. Radziwiłłowska 23. — M—14652.